

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Філософський факультет

Кафедра політології

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему «**Культура і політика: популярна музика як засіб “м’якої сили”**»

Виконав: здобувач вищої освіти 4 курсу

групи ОПЗ-41 заочного відділення

напряму підготовки 05 - "Соціальні та

поведінкові науки"

спеціальності 052 «Політологія»

ОПП «Політичні технології

та аналіз політики»

Сівак Дар'я Олексіївна

Керівник: д. політ. н., професор

Шаповаленко Марина Володимірівна

Рецензент: д. істор. н., професор

Лиман Сергій Іванович

(наук. ступінь, посада, прізвище та ініціали)

Харків – 2025 року

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна
Філософський факультет
Кафедра політології
Спеціальність 052 Політологія
Освітньо-професійна програма «Політичні технології та аналіз політики»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри

О.А. ФІСУН
(ініціали, прізвище)

_____ (підпис)

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
На кваліфікаційну роботу бакалавра

Сівак Дар'ї Олексіївни
(прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи: «Культура і політика: популярна музика як засіб “м’якої сили”»

керівниця роботи Шаповаленко Марина Володимірівна, д. політ. н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «22» березня 2025 року. № 3801-5/796

2. Строк подання студентом роботи 30 квітня 2025 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

1. Охарактеризувати концепцію «м’якої сили», історію розвитку та сучасні інтерпретації, дослідити музику в контексті «м’якої сили».
2. Розглянути розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни, дослідити вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США.
3. Розглянути музику як складову французької національної ідентичності і дослідити використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені, вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.
4. Розглянути використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки.
5. Охарактеризувати вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу.

4. План роботи

№ з/п	Назва етапу роботи	Термін виконання етапу
1	Консультація з керівником щодо обрання теми роботи	30.09.2024
2	Затвердження теми роботи	12.10.2024
3	Аналіз та підбір літературних джерел для написання роботи	30.11.2024
4	Написання змісту до кваліфікаційної роботи	30.12.2024
5	Написання першого розділу та висновків до нього	30.01.2025
6	Написання другого розділу та висновків до нього	28.02.2025
7	Написання вступу до роботи	15.03.2025
8	Написання висновків до роботи	31.03.2025
9	Оформлення списку використаних джерел	07.04.2025
10	Написання анотації	14.04.2025
11	Фінальні коригування та доопрацювання	17.04.2025
12	Переддипломна практика	21.04.2025- 11.05.2025
13	Підготовка доповіді до виступу на захисті кваліфікаційної роботи	02.05.2025
14	Підготовка презентації до виступу на захисті кваліфікаційної роботи	07.05.2025
15	Підготовка до виступу на захисті кваліфікаційної роботи	08.05.2025
16	Передзахист кваліфікаційної роботи	09.05.2025
17	Фінальні коригування та доопрацювання після зауважень на передзахисті	12.05.25- 23.05.2025
18	Перевірка кваліфікаційної роботи через систему антиплагіат	26.05.2025
19	Захист кваліфікаційної роботи	13.06.2025

5. Дата видачі завдання: 30.09.2024

Здобувачка вищої освіти _____ Д.О.Сівак
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівниця роботи _____ М.В.Шаповаленко
(підпис) (ініціали, прізвище)

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
В.Н. КАРАЗІНА
ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ БАКАЛАВРСЬКОЇ РОБОТИ**

Направляється студентка *Сівак Д.О.* до захисту бакалаврської роботи за спеціальністю 052 - політологія на тему: *“Культура і політика: популярна музика як засіб “м’якої сили””*

Бакалаврська робота і рецензія додаються
Декан філософського факультету _____ Карпенко І.В.

Довідка про успішність

Студентка *Сівак Д.О.* за період навчання на філософському факультеті з 2021 року по 2025 рік повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за національною шкалою:

відмінно - _____%, добре - _____%, задовільно - _____%.

Фахівець 1 категорії

навчального центру організації

освітнього процесу філософського факультету _____ Рєвкова Н.С.

Висновок керівника бакалаврської роботи

Студентка *Сівак Д.О.* виконала бакалаврську роботу на тему *“Культура і політика: популярна музика як засіб “м’якої сили””*, яка присвячена дослідженню концепцій використання музики в політиці на прикладі США, Франції та України.

Керівник бакалаврської роботи

доктор політичних наук

професор

_____ Шаповаленко М, В.
_____ 20__ року

Висновок кафедри про бакалаврську роботу

Бакалаврська робота розглянута. Студентка *Сівак Д.О.* допускається до захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри політології

_____ Фісун О.А.
_____ 20__ року

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. Теоретичні засади концепції «м'якої сили» та роль культури в міжнародних відносинах	7
1.1. Концепція «м'якої сили»: історія розвитку та сучасні інтерпретації.	7
1.2. Культура як інструмент «м'якої сили».	16
1.3. Музика в контексті «м'якої сили»: теоретичні аспекти.	23
II. Популярна музика як інструмент «м'якої сили» США: економічний та політичний аспекти.	27
2.1. Розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни.	27
2.2. Використання популярної музики в політичних кампаніях США.	35
2.3. Вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США.	42
III. Музика як інструмент «м'якої сили» Франції: формування національного коду та культурний вплив	46
3.1. Музика як складова французької національної ідентичності.	46
3.2. Використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені.	49
3.3. Вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.	52
IV. Музика як інструмент «м'якої сили» України в умовах збройної агресії: привернення уваги та мобілізація підтримки.	57

4.1. Музика як засіб вираження національної ідентичності та опору в умовах війни.	57
4.2. Використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки.	60
4.3. Вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу.	64
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	79
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Посилення військових конфліктів, зокрема війни Росії проти України, а також збільшення деструктивних тенденцій і загроза появи нових конфліктів або ескалації старих, актуалізує необхідність пошуку інших інструментів та ресурсів для вирішення криз у міжнародній політиці. Це вимагає адекватної відповіді на виклики, забезпечення стійкого глобального розвитку та мирного врегулювання конфліктів. У цей час політики, дипломати та науковці переглядають концепцію м'якої сили, яка вважалася перспективною формою державного лідерства в глобальній політиці кінця XX і на початку XXI століття. Ця ідея була підкріплена закінченням холодної війни, яка передбачалася змінити світове поняття влади і сили. Проте повномасштабне вторгнення РФ в Україну зруйнувало сподівання на те, що жорстке силове вирішення конфліктів залишилося в минулому.

Сьогодні питання про реальні можливості міжнародного впливу, заснованого на ресурсах м'якої сили, розумної сили та жорсткої сили, потребують особливої уваги. Розуміння засад цих концепцій дозволяє адекватно оцінити зміни у сфері геополітичних комунікативних практик та їхню майбутню конфігурацію. Кожна з цих концепцій визначає те, як держави артикулюють свої владні інструменти для впливу на інші країни. М'яка сила — це комплексний набір інструментів для вирішення зовнішньополітичних задач за допомогою можливостей громадянського суспільства та різних альтернативних методів і технологій.

Українські дослідники підкреслюють, що роботи Дж. Ная, автора концепції м'якої сили, створюють міцну теоретичну та методологічну базу для подальших досліджень впливу різних видів сили на геополітичні стратегії. Це особливо важливо в нинішніх умовах міжнародних відносин, які потребують переосмислення наявних концепцій. Потреба у дослідженні

основ м'якої сили значно зросла у контексті її впливу на майбутнє міжнародних відносин.

Аналіз літератури з цього питання показує високий інтерес українських науковців до концепції м'якої сили. У статті «М'яка сила як інструмент непрямого управління міжнародними процесами» О. Ткач та А. Ткач аналізують елементи цієї концепції в контексті реалізації стратегії розумної сили на прикладі США, країн Латинської Америки та Карибського басейну. Стаття О. Семченка «М'яка сила держави як потенціал іміджу України» стверджує, що Україна ще не повною мірою використовує всі можливості м'якої сили для зміцнення свого міжнародного іміджу. Він підкреслює потребу в цілеспрямованій державній політиці підтримки позитивних і нейтралізації негативних стереотипів.

У публікації Ю. Корнійчук «Культура як м'яка сила в концепції зовнішніх відносин Джозефа Ная» розглядається, як культурна дипломатія може позитивно вплинути на міжнародні відносини, спираючись на дослідження Дж. Ная. Його роботи, такі як «Сила та взаємозалежність», «Парадокс американської сили», «М'яка сила: засоби успіху в світовій політиці» та інші, створили теоретичну основу для розуміння ролі м'якої сили у світовій політиці.

Метою роботи є дослідження культури і політики, в контексті популярної музики як засобу «м'якої сили».

Об'єктом роботи є популярна музика.

Предметом роботи є використання популярної музики в якості «м'якої сили».

Завдання, які потрібно виконати в роботі для досягнення поставленої мети:

- Охарактеризувати концепцію «м'якої сили», історію розвитку та сучасні інтерпретації.
- Дослідити музику в контексті «м'якої сили».

- Розглянути розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни.
- Охарактеризувати використання популярної музики в політичних кампаніях США.
- Дослідити вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США.
- Розглянути музику як складову французької національної ідентичності.
- Дослідити використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені.
- Дослідити вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.
- Розглянути використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки.
- Охарактеризувати вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу.

I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОНЦЕПЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» ТА РОЛЬ КУЛЬТУРИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

1.1. Концепція «м'якої сили»: історія розвитку та сучасні інтерпретації.

Концепт «м'якої сили» був введений в академічний дискурс Джозефом Найем з Гарвардського університету, який на початку 1990-х років опублікував серію робіт з цієї теми. Цікаво зазначити, що крім його суто наукової діяльності, професор Най здобув значний досвід у ролі державного посадовця. Най підкреслював, що надмірна увага практиків до концепції «політичного реалізму», заснованої на «жорсткій силі» та її військових і фінансово-економічних аспектах, була тривалою. Визначаючи силу як здатність впливати на інших для досягнення бажаних результатів, він пояснив, що примус чи винагорода створюють «жорстку силу», тоді як привабливість формує «м'яку силу». На думку Ная, Сполучені Штати володіли незаперечною перевагою у сфері «м'якої сили», зважаючи на їхній міжнародний імідж як найдемократичнішої та найзаможнішої держави, символами якої стали поняття «країни вільних можливостей» разом із продукцією Голлівуду та молодіжною культурою. Ці фактори користувалися глобальною популярністю, значно перевершуючи те, що міг запропонувати Радянський Союз в умовах ідеологічного протистояння (Най, 2006 р.: ст. 9.)

Спосіб життя і культура, здатність держави діяти в гармонії зі світовою громадською думкою (а іноді навіть керувати нею) мають вкрай важливе значення для політичних інструментів країни, не менш значне, ніж ефективна дипломатія, фінансова міць або військова техніка, наголосив професор Єльського університету Пол Кеннеді, фахівець з «м'якої сили». Він зазначив, що ще не так давно багато країн рухалися у напрямку американських цінностей - демократії, верховенства права, економічної свободи. Це

зміцнювало унікальний статус Америки у міжнародному контексті і відкидало аргументи дослідників щодо занепаду Сполучених Штатів. Здавалося б, три основи: військова міць, економічна стабільність і «м'який вплив» ще довго утримуватимуть країну на вершині світового лідерства.

Джозеф Най у своїй книзі «Майбутнє влади» підкреслює, що концепція «м'якої сили» є насамперед дескриптивною, а не нормативною. За його словами, «м'яка сила», подібно до будь-якої іншої форми впливу, може застосовуватися як задля добра, так і задля шкоди. Як зазначає Най, наукове визначення цієї концепції в термінах описових характеристик підвищує її об'єктивність і наукову цінність, роблячи її більш привабливою. Однак, навіть при поверхневому аналізі, можна побачити, що в «м'якій силі» присутній і нормативний зміст (Най, 2005 р.: ст. 191).

Основні ресурси «м'якої сили», згідно з Наєм, — це культура (коли вона викликає інтерес і симпатію інших), політичні цінності (за умови, що держава слідує цим цінностям як у внутрішній, так і у зовнішній політиці), а також зовнішня політика (коли вона розглядається іншими державами як легітимна і має моральний авторитет). Нормативність цієї концепції найбільш очевидна в її моральній складовій. Два з трьох ресурсів безпосередньо пов'язані із моральними принципами. Наприклад, дотримання проголошених державою цінностей у будь-якій сфері нагадує класичні моральні максими: слова мають відповідати діям; найкращий спосіб переконати - це не лише говорити, а й діяти; неможливо вимагати від інших того, чого ти сам не дотримуєшся (Най, 2003: ст. 240).

Навіть щодо третього ресурсу (зовнішньої політики) Най прямо вказує на її моральну складову. Окрім ресурсів, вплив «м'якої сили» зумовлений також поведінкою суб'єктів. Серед ключових форм цієї поведінки виокремлюють створення привабливого іміджу, переконування та встановлення порядку денного. Привабливість суб'єкта часто залежить від його схожості з об'єктом впливу (людям, як правило, подобається те, що до

них наближене). Крім того, привабливість включає такі риси суб'єкта: доброзичливість, компетентність і харизму або естетичну привабливість. Доброзичливість викликає симпатію та довіру, компетентність підвищує повагу і бажання наслідувати (особливо якщо суб'єкт демонструє високий рівень майстерності в певних сферах). Харизма, в інтерпретації Ная, полягає у відповідності суб'єкта ідеалам та цінностям (Най, 2011: ст. 368).

Концепція «м'якої сили» має особливий зв'язок із США не лише через стосунки між суб'єктами та об'єктами, а й унаслідок її історичного контексту. Її популяризація мала утилітарну мету зменшити занепокоєння у наукових і громадських колах США щодо можливого ослаблення американської гегемонії. Уявлення про спад влади США почали посилюватися ще з 1970-х років. У 1971 році президент Ніксон відмовився від золотого стандарту для долара через високий рівень інфляції та дефіцит зовнішньоторговельного балансу. Відчуття кризи підсилювали програна війна у В'єтнамі, з якої американські війська були виведені у 1973 році, а також світова нафтова криза, що негативно вплинула на економіку країни (Най, 2011: ст. 320).

До 1980-х років США перетворилися з найбільшого глобального кредитора на боржника; їх частка у світовому ВВП скоротилася з 33% у 1950 році до 23% у 1980-му. Крім того, частка США в світових золотовалютних резервах за цей час впала з 50% до 9%.

Наприкінці 1980-х років дослідження громадської думки в Сполучених Штатах виявляли, що половина американців вважала, що їхня держава занепадає. Багато науковців тоді прогнозували, що Сполучені Штати неминуче повторять долю Британської імперії. В цьому контексті, у 1990 році Джозеф Най опублікував книгу "Bound to Lead: The Changing Nature of American Power", у якій критикував ідею про занепад гегемонії США. Най стверджував, що США не приречені йти шляхом Великобританії, оскільки домінують у світі не лише завдяки "жорсткій", а й завдяки "м'якій силі". У сучасних умовах взаємозалежності розвинених держав 1970-1980-х років,

Най вважав, що керувати міжнародною політикою можна саме за допомогою "м'якої сили".

У тому ж 1990 році Най детально розглянув концепцію "м'якої сили" в однойменній статті, де визначив її як "кооптивну силу". Вона дозволяє державі так структурувати ситуацію, що інші країни формують свої уподобання та інтереси відповідно до інтересів джерела цієї сили. Основними ресурсами "м'якої сили" є культурна й ідеологічна привабливість, а також міжнародні правила та інституції.

Конкурентом концепції "м'якої сили" була теорія структурної влади, висунута наприкінці 1980-х років Сьюзен Стрендж. Проте ця концепція не здобула популярності серед політичних кіл, можливо, через свою вищу академічність у порівнянні з більш зрозумілою "м'якою силою". Академічним аналогом "м'якої сили" є "третій вимір" влади, визначений Стівеном Люксем як здатність формувати вподобання й цінності інших суб'єктів. Попри це, ідеї Люкса отримали визнання саме у варіанті, запропонованому Джозефом Наєм. З одного боку, його формулювання були простішими і добре запам'ятовувались; з іншого боку, Най був відомим не лише в академічних колах, а й серед політичних еліт США, що дозволило донести концепцію до політиків.

Події кінця 1980-х та початку 1990-х років відкрили нові можливості для "м'якої сили". Особливо цьому сприяв розпад світової комуністичної системи та завершення жорсткої ідеологічної конфронтації між блоками. У сучасному світі, де вже не існує така жорстка ідеологічна поляризація, з'явилося місце для застосування "м'якої сили" у конкуренції між державами та регіональними проектами. Навіть з урахуванням зростання радикальних ідеологій, таких як ісламізм, які кинули виклик ліберальній ідеології, загалом світ став набагато більш ідеологічно однорідним. Тим не менш, використання "м'якої сили" продовжується з не меншою інтенсивністю, ніж у минулі ідеологічні часи.

Таким чином, поняття "м'яка сила" умовно можна розділити на дві основні складові. Перша з них представлена пасивною "м'якою силою", яка включає певні невід'ємні властивості конкретної країни, що сприяють її природній привабливості без спеціальних зусиль з боку держави для завоювання симпатій на міжнародній арені (Най, 2010).

Друга складова — це активна "м'яка сила", котра проявляє себе через цілеспрямовані дії держави, спрямовані на популяризацію своїх переваг серед інших суспільств і політичних кіл. Це може відбуватися шляхом економічного, культурного, релігійного впливу та інших видів діяльності, щоб сформувати вигідну ціннісну позицію або переконання щодо певного міжнародного питання. Такий підхід може включати не лише дійсні, а й ідеалізовані аспекти, намагаючись представити їх у сприятливому світлі.

Концепція "м'якої сили" була представлена американським вченим Джозефом Найем на початку 1990-х років, після падіння Берлінської стіни, коли радянська ідеологія втратила свою привабливість та конкурентоспроможність. У традиційній науці про міжнародні відносини сила була абстрактною змінною, яку складно виміряти. Джозеф Най визначив силу як здатність здійснювати контроль над іншими або змушувати їх до дій, які б вони зазвичай не виконали без примусу. Оскільки "контроль і примус" пов'язані з володінням специфічними ресурсами, такими як армія чи фінанси, в міжнародній політиці сила часто асоціювалася з управлінням населенням, територіями, ресурсами та транспортними комунікаціями (Най, 1990: ст. 307).

У цьому контексті важливо підкреслити, що держава поступово втрачала монополію на зовнішні відносини. Діалог між країнами все ще базувався на питаннях війни та миру, захоплених державами, але все частіше зв'язки між народами встановлювалися через співпрацю недержавних суб'єктів та поза владними установами. Активно розвивалися комерційні та економічні контакти, культурні й освітні обміни, транспорт і туризм. Навіть ідеологічні аспекти міжнародних відносин і питання привабливості моделей

розвитку переходили до сфери публічної політики, стаючи частиною діалогу між громадянами та неурядовими організаціями, що стало помітною тенденцією останніх десятиліть (Вільчинька, 2022: ст. 9).

Зазначене жодним чином не означає, що держава втратила своє значення чи перестала бути важливою в міжнародних відносинах. Навпаки, вона зберегла свою вагу та вплив. Раніше міжнародні стосунки визначалися суто міждержавними формами, але згодом держави стали спрямовувати свою політику на зарубіжні народи, еліти та окремі групи інтересів. У цьому новому контексті виникає питання ефективності зовнішньої політики та точності оцінки сили держави, на чому зосередився Дж. Най у своїх працях. Він розділив силу на два основних види: жорстку і м'яку (див. рис. 1.1)

Жорстка сила охоплює все, що пов'язано з примусовими інструментами в міжнародній політиці, коли одна держава змушує іншу до певних дій. Це включає використання військової сили, загрози її застосування, торговельно-економічні санкції та обмеження на переміщення людей (Капітоненко, 2006: ст.17).

М'яка сила має ширший спектр проявів. Вона включає привабливість країни в цілому—її ідеологію, культуру, спосіб життя, історію—та конкретні досягнення, такі як товари чи технологічні інновації. Сюди також входять зовнішньополітичні дії, спрямовані на формування позитивного іміджу (Корнійчук, 2017: ст.58).

На відміну від жорсткої сили, яка має прямий вплив, м'яка сила діє непрямо, спонукаючи інших добровільно слідувати її бажанням або підтримувати її дії на міжнародній арені. Однією з головних відмінностей між цими двома типами сили є час, необхідний для досягнення результатів. Жорстка сила застосовується швидко і приносить короткострокові результати, але після досягнення мети виникає необхідність утримувати здобуті позиції. Часто лише зусиль жорсткої сили недостатньо для довготривалих результатів,

і витрати на її подальше застосування можуть переважити очікувані політичні вигоди.

Навпаки, концепція "м'якої сили" акцентує увагу на плавному та тривалому залученні об'єкта до сфери свого впливу, причому застосування її інструментів не може бути швидким. Ця сила формується і реалізується протягом років і навіть десятиліть, а результати проявляються в невизначеному майбутньому. Гарантії успіху її застосування менші у порівнянні з "жорсткою силою", але в разі успіху вони мають довгостроковий характер. Це зумовлено тим, що "м'який" вплив базується на добровільно сформованих поглядах об'єкта, які змінюються на користь суб'єкта впливу, а не на примусі, який викликає спротив.

Суттєвий вплив на розвиток інструментів "м'якої сили" мав науково-технічний прогрес. Значний внесок у можливості країн поширювати свій вплив зробили розвиток радіо і телебачення, а в кінці XX - початку XXI століття - Інтернету та мобільних мереж. Вони не лише відкрили доступ до інформації про різні країни та їхню привабливість, але й до нових форм державної пропаганди, зокрема спрямованих на міжнародну аудиторію.

У таких умовах Сполучені Штати спочатку не відчували потреби активізувати свою зовнішню політику в контексті "м'якої сили". Ба більше, незважаючи на застереження Джозефа Ная та інших науковців щодо небезпеки політики "жорсткої сили" в новій пост-біполярній міжнародній системі, американське керівництво продовжувало віддавати перевагу жорстким методам.

Зміни почалися повільно після терактів 11 вересня 2001 року, коли було проголошено війну з тероризмом і проведено військові операції в Афганістані та Іраку. У перші роки після цих подій влада США все ще вважала "жорстку силу" найбільш ефективним засобом протистояння терористичним загрозам. Міністр оборони США Дональд Рамсфелд, відповідаючи на питання про "м'яку силу", заявив, що йому невідоме її значення, вказуючи тим самим на

неприйняття такої ідеї серед неоконсерваторів, які бачили в ній слабку альтернативу жорсткій політиці.

Концепт "гострої сили" вже активно використовується серед дослідників і журналістів різних країн, хоча багато аналітичних матеріалів щодо цього надходять із США або установ, що фінансуються американськими організаціями.

Якщо спробувати розмежувати "м'яку" і "гостру" силу за критерієм достовірності та відкритості інформації проти обману та вибіркової маніпуляції, виникають серйозні проблеми з об'єктивністю оцінок. Спроби спрямовувати обговорення окремих питань у певне русло та викривати непрозорі методи впливу можуть виявитись непростими. Існує ризик використання спрощеного підходу, при якому вся інформація з авторитарних джерел апіорі сприймається як викривлена через контрольоване державою інформаційне середовище.

Аналіз соціально-політичних процесів останнього десятиліття породжує необхідність у глибокому теоретичному осмисленні та емпіричних узагальненнях феноменів, пов'язаних із функціонуванням і розвитком політичної влади. Особлива роль у цьому контексті відведена концепції «розумної сили» (smart power) як методу обґрунтування певних дій у специфічних політичних реаліях. Основою цього феномену, який поступово перетворюється на повноцінну політичну стратегію, що активно застосовується багатьма державами, є інтеграція двох типів влади — «жорсткої» (hard power) та «м'якої» (soft power).

«Жорстка» сила трактується як сила примусу, тоді як «м'яка» означає владу, що використовує такі інструменти, які суб'єкти сприймають як результат свідомого вибору. До появи концепції «розумної сили», поняття «м'якої сили» рідко згадувалося без відповідності з «жорсткою» силою; проте саме «розумна сила» зуміла об'єднати ці два явища. Більше того, прикметник «розумний» здобув широку популярність у маркетингу, рекламі та медіа.

Джозеф Най акцентує, що оптимальне поєднання між «жорсткою» і «м'якою» силою полягає не у виборі ексклюзивного використання однієї з них відповідно до обставин, а у вмілій комбінації обох. Майстерний баланс між цими типами сил передбачає запобігання надмірному захопленню жорсткими засобами, компенсуючи їх м'якими елементами. У цьому контексті ідеальним балансом вважається уникнення абсолютизації жодного з цих підходів, щоб з одного боку уникнути створення нових противників на міжнародній арені, а з іншого — залучити на свій бік інших зацікавлених акторів.

Зрештою, концепція *smart power* постає як синонім ефективної, дієвої та зразкової політики. «Розумна сила» стає комплексним поняттям для різних інтерпретацій і тим самим знаходить дедалі ширше визнання.

Застосування концепції «розумної сили» у сучасному політичному контексті стає реальністю завдяки впровадженню новітніх механізмів, серед яких важливу роль відіграють телекомунікаційні та інноваційні технології, що активно використовуються у різноманітних аспектах суспільного життя. Проте, інкорпорація цих технологій у політичні стратегії, розроблені владою, повинна ґрунтуватися на теоретико-емпіричному аналізі можливих наслідків такої політики. Це означає, що вони можуть спричинити виникнення певних проблем і суперечливих процесів, зокрема тих, що пов'язані з легітимацією політичної влади, адже екстериторіальна природа цих технологій може забезпечити їм інституційну незалежність і непередбачуваність. Отже, сучасна влада вже не може покладатися виключно на традиційні механізми та технології. Існування політичної влади нині залежить від того, наскільки її легітимація когнітивно пов'язана із сучасними інформаційними технологіями.

Поява феномена «розумної сили» відображає суттєві зміни в дослідженні світової політики, що асоціюються з конструктивістською парадигмою, яка дедалі більше знаходить приклади в політичній практиці. На даний момент можна впевнено стверджувати, що ця концепція не лише

активно досліджується інтелектуальними колами країн, які прагнуть до лідерства у світовій політичній системі, але й активно впроваджується.

На сьогоднішній день концепція «розумної сили» відіграє важливу роль у дослідженні світової політичної динаміки та прогнозуванні можливих змін у політичній взаємодії. Сучасне розуміння цього феномена трактує його як еволюцію початкової концепції, що поєднує різноманітні інструменти внутрішньої та зовнішньої політики задля впливу на міжнародну громадську і експертну свідомість, при цьому приділяючи особливу увагу її інтелектуальній складовій.

Враховуючи це, активна «м'яка сила», яка у 1990-х роках демонструвала обмежену ефективність, у другій половині 2000-х років здобула визнання на найвищому рівні управління.

1.2. Культура як інструмент «м'якої сили».

«М'яка» сила складається з політичної, культурної та освітньої влади та дипломатичної влади. Політична влада включає політичну систему, стратегічні цілі, соціальну стабільність, національну згуртованість, систему національного лідерства та здатність організовувати та вести політику.

Культурно-освітня сила включає якість і розвиток людських ресурсів, інвестиції в освіту, систему освіти, якість викладачів і професорів, якість тих, хто працює в культурі, медіа-владу, телебачення, кіно, книги, газети, журнали та їхній вплив на міжнародну арену. Дипломатична влада включає зовнішні відносини, зовнішню політику, зовнішню діяльність і здатність робити внесок у міжнародне співтовариство. Характеристики «м'якої» сили наступні:

- Традиційність: «м'яка» сила кожної країни є найважливішим джерелом її культурної сили, яка стає реальністю після тривалої історичної еволюції способу мислення її народу, його ідеології, культурної традиції, етнічних звичаїв, соціальної системи, економічного режиму, стилю життя

тощо. У цьому процесі кожен елемент «м'якої» сили завжди отримує вплив культурної традиції, і кожна культура має власний шлях розвитку. «М'яка» сила розвивається в цьому циркуляційному русі, суперечливому, але прогресивному, який носить ознаки власної традиції, специфічної для кожної нації.

- Тимчасовість: «м'яка» сила є нематеріальною силою, але вона не уявна. Її становлення, розвиток і консолідація пов'язані з історичним фоном нації, зокрема з внутрішнім і міжнародним середовищем. Стабільно розвиватися може лише та «м'яка» сила, яка відповідає основному курсу історії. У сучасних суспільствах «м'яка» сила тісно пов'язана з науково-технічним розвитком, економічним розвитком та інформаційним суспільством. «М'яка» сила зростає з відкриттям нових засобів та інструментів у міжнародних відносинах. Розвиток інформаційних технологій перетворив ЗМІ на динамічний і впливовий інструмент. З появою передових ЗМІ в міжнародному суспільстві їх вплив на міжнародні відносини різко зріс і став ознакою національної могутності держави.

- Поширення: «м'яка» сила має потужну здатність до поширення та конкуренції. З початком інформаційної революції та розвитком Інтернет-суспільства «м'яка» сила перетинає географічні кордони, кордони національної етнічної приналежності, часу та простору, щоб надати сили прогресу суспільства та мати величезний вплив на спосіб життя та стандартну поведінку людства. У міжнародному суспільстві, де взаємодіють більш «м'які» сили, конкуренція та суперництво стають неминучими, що призводить до конфліктів і суперечок. У будь-якому разі, у суперечливому процесі поширення «м'які» сили водночас притягують і просувають одна одну. Зазвичай вони досягають колективної ідентичності під час взаємодії, вони взаємно адаптуються, навчають і наслідують один одного.

- Зміна: «м'яка» сила – це не статична сутність, а динамічний процес. Це велика система, що змінюється, де формування та передача сили залежить

від суперечливого руху її різних компонентів. Національна стратегія, національна етика, дипломатична влада, культурна та освітня влада, а також якість управління вимагають меншого періоду часу для формування, розвитку та зміни, на відміну від іншого елемента, такого як національність.

- Залежність: «м'яка» та «жорстка» сила взаємозалежні. Будь-яка країна повинна розвивати як свою «м'яку» силу, так і свою «жорстку» силу, щоб побудувати велику національну та міжнародну силу. Розвиваючи матеріальну силу, країна повинна розвивати і духовну силу. Одне без іншого не може бути конкурентоспроможним. Якщо розвиток «м'якої» сили не помічати або ігнорувати, то «жорсткій» силі буде важко підтримувати свій сталий розвиток. Таким чином, «м'яка» та «жорстка» сила взаємопов'язані, вони підтримують і підзвітні одна одній, сильно доповнюючи один одного. «М'яка» сила потрібна для розробки та реалізації національних цілей, а також для мобілізації та об'єднання національної волі.

«М'яка» сила — це свого роду розумова сила, і вона є важливою складовою національної влади держави. Усі «м'які» елементи розумової сили містяться в категорії культури. Ядром культури є цінності. Що стосується змісту культури, то в широкому сенсі вона складається з матеріальних і духовних багатств, створених в історії людського суспільства. У більш вузькому значенні культура — це соціальна ідеологія, а також пов'язані з нею системи та інститути, включаючи ідеї, політичні думки, законодавство, мораль, мистецтво, релігію та науку. Проте, культура — це не статична сутність, а динамічний процес. Як «м'яка» сила, культура пов'язана з політикою, економікою та військом.

Культурна універсальність країни та її здатність визначати норми, правила та режими для управління міжнародною поведінкою є ключовими ресурсами влади цієї країни. Дж. Най визначає, що нематеріальну силу можна оцінити на основі згуртованості країни, її глобальної культурної популярності та її ролі в міжнародних інституціях.

Без сильного національного духу нація не може ефективно впоратися з міжнародною кризою. Без культурних активів і без глобального впливу через звернення до культури нація не може мати голос у міжнародній діяльності.

Культура, як «м'яка» сила, є невід'ємною частиною національної влади. Багато країн вирішили посилити міжнародну конкурентоспроможність і вплив через культурний розвиток. У змаганні за національну владу «жорстку» владу нації неможливо покращити без розвитку «м'якої» сили. Однак багато людей завжди більше наголошують на суперництві з точки зору влади, нехтуючи, в той же час, конкуренцією влади, яка розглядається як культурна влада.

У зв'язку зі збільшенням впливу «м'якої» сили в міжнародних відносинах світові держави роблять акцент на зміцненні «м'якої» сили. Ще з 1980-х років колишній прем'єр-міністр Японії Накасонє запропонував стратегічний план «створення культурно розвиненої країни». Колишній президент Франції Ширак пропонував створити культурну Європу та створити європейську культурну спільноту. У вересні 1992 року колишній американський президент Буш наголосив на важливості використання американської культури як нового типу «м'якої» культури в рамках своєї програми під назвою «Порядок денний для відродження Америки». У листопаді 2000 року інший колишній американський президент, Клінтон, провів семінар на тему американської культури та зовнішніх відносин у Білому домі з метою досягнення зовнішньої культурної стратегії США двадцять першого століття. У доповіді щодо стратегії національної безпеки Клінтон чітко визначив «заохочення розвитку зовнішньої демократії» як один із трьох стовпів стратегії безпеки та зовнішньої політики США. У цьому звіті зазначається, що розширення великої родини демократичних суспільств і країн з вільним ринком сприяє стратегічним інтересам Сполучених Штатів.

Наразі головними питаннями з точки зору конкуренції «м'якої» сили є:

- протиріччя та колізії, зумовлені етнічними та релігійними питаннями;
- боротьба за кращі позиції ЗМІ;
- суперництво щодо людських ресурсів;
- використання ринкової економіки для нав'язування культури;
- контроль і вплив на міжнародні інституції;
- взаємозв'язок між правами людини та національним суверенітетом.

У міжнародному сучасному суспільстві через збільшення інтересів різні культури представляють і навчаються взаємно, перебуваючи в конфлікті одна з одною. Однак у наш час конфлікти між різними культурами обмежені та часткові.

В еволюції міжнародних відносин нематеріальна «м'яка» сила є двигуном, який рухає відносини між державами або союзами держав. Ця «м'яка» сила держави походить від: ідеології, соціальної системи, її організаційного механізму, стилю життя, моделі розвитку, культурних традицій, національних цінностей, етнічних особливостей, релігійних переконань, інформаційних ресурсів, взаємозалежності, взаємної довіри тощо. У зв'язку з цим «м'яку» владу можна назвати культурною владою. У сучасному міжнародному суспільстві конкуренція за національну владу, заснована на культурній силі, є важливим явищем у розвитку міжнародних відносин.

Вплив культурної влади на міжнародні відносини полягає в тому, що культура є фільтром знань. Культура відіграє важливу роль у процесі прийняття рішень, у якому беруть участь політичні лідери, які приймають рішення в світлі культурних уявлень, характерних для їхньої власної культури. На лідерів, держави та людей впливають культурні відмінності, які відображають їхні власні цінності, погляди, інтереси, звичаї та надії. Нездатність оцінити ці відмінності призведе до неправильного тлумачення та неправильних суджень. Отже, очевидно, культурні системи тісно пов'язані з

міжнародними відносинами. - культура є «навігаційним компасом» у прийнятті рішень.

Різні держави мають різні стратегічні уподобання, які сягають своїм корінням у ранній досвід державотворення і на які певним чином впливають психологічні, політичні, культурні та когнітивні характеристики держави та її політичних лідерів. Культурні концепції сильно впливають на те, як національні лідери ставляться до політичних проблем, і часто визначають рішення, які вони обирають для вирішення проблем, як індивідуально, так і колективно. Таким чином, культури мають вирішальне значення для цих лідерів, якщо вони будуть вирішувати ці проблеми в міжнародних відносинах. Відповідно культура у міжнародних відносинах набуває значення:

- культура представляє фундамент міжнародної соціальної довіри. Конкурентоспроможність нації залежить від унікальної універсальної характеристики, якою є соціальна довіра. Одні країни мають вищий рівень соціальної довіри, інші – нижчий, що впливатиме на ступінь співпраці в міжнародних відносинах. Культура визначає ступінь соціальної довіри та впливає на характер інститутів співпраці. Культура є моделлю для структурування соціальних, економічних і військових інститутів, надаючи сильний вплив на поведінку і світогляд світової спільноти.

- культура є важливою силою для міжнародної інтеграції. Існує сильна тенденція уніфікації та гомогенізації під час розквіту та занепаду цивілізацій. Ця тенденція досягла апогею в епоху індустріалізації.

- культура є геном конфліктності в міжнародних відносинах. Близько двох десятиліть тому С. Хантінгтон запропонував концепцію «зіткнення цивілізацій». Він писав, що у світі після холодної війни домінуючим джерелом конфлікту буде культурний характер. Багато хто погоджується з Хантінгтоном у тому, що культурні відмінності призведуть до конфліктів, оскільки джерело конфлікту пов'язане з культурним геном. Але зіткнення

цивілізацій не слід перебільшувати чи переоцінювати як абсолютний вирок. Оскільки нація — це культурна система, а міжнародні відносини — це взаємодія між культурними системами.

Роль культури, як «м'якої» сили в міжнародних відносинах, можна підсумувати двома аспектами: сприяє конвергенції та викликає конфлікти. Як позитивні, так і негативні наслідки культури в міжнародних відносинах відображаються в суперечливому процесі конвергенції та конфлікту.

Культура як «м'яка» сила є глибинною причиною розвитку сучасної моделі міжнародних відносин. Перехід з точки зору конфігурації та налагодження міжнародних відносин між великими державами насправді є налагодженням відносин інтересів. Спільність інтересів тісно пов'язана з орієнтацією на цінності, а орієнтація на цінності представляє ядро культури. У цьому відношенні інтеграція різних культур сприяє взаємозалежності великих держав, підвищує ймовірність досягнення спільних інтересів і консенсусу. Культура являє собою різновид безформної «м'якої» сили, і вона повинна відігравати свою роль у міжнародних відносинах. Засоби масової інформації, економічна конкуренція між відомими брендами, а також психологічна боротьба всередині військової системи — все це є частиною конкуренції між культурними силами. З глобалізацією світової економіки національні інтереси все більше збігаються, а міжнародна взаємозалежність розширюється. У процесі глобалізації культурні конфлікти, які можуть виникнути під час взаємодії, безумовно, будуть обмежені та зменшені.

Збільшення спільних інтересів сприятиме взаємному навчанню та інтеграції між різними культурами. Оскільки ступінь інтеграції різних культур зростає, пропорційно зменшується інтенсивність культурних конфліктів. Тут варто зазначити, що існують культурні відмінності навіть між культурами, які мають однакові культурні традиції. Навіть у межах сучасного Європейського Союзу, який здійснив монетарну уніфікацію, країни-члени не применшують своїх різноманітних культурних особливостей.

М'яка сила ЄС спостерігається менше, хоча аналітики зовнішньої та міжнародної політики все більше й більше цінують її. І не тільки вони. Інакше неможливо зрозуміти прихильність ЄС, особливо до сусідніх країн. Основи глобальної влади змінюються дедалі більше, оскільки глобалізація стає все більш відчутною. Глобальна влада ЄС проявляється більше як глобальний вплив, вплив, який зростає, оскільки Союз розширює своє стратегічне бачення. Цей вплив не обов'язково стосується військових місій, але може включати будь-що: від впливу європейської валюти (євро) до гуманітарних місій на різних театрах воєнних дій або економічної допомоги, наданої слаборозвиненим країнам.

1.3. Музика в контексті «м'якої сили»: теоретичні аспекти.

У сучасному глобалізованому світі дедалі важливішим чинником міжнародного впливу стає не лише військова або економічна міць, а й здатність держави викликати прихильність, симпатію та інтерес до себе через культуру, ідеї та цінності. У цьому контексті особливого значення набуває концепція «м'якої сили» (soft power), введена американським політологом Джоозефом Наєм наприкінці ХХ століття. На відміну від традиційної «жорсткої сили» (hard power), яка передбачає використання примусу — зокрема військової або економічної переваги — м'яка сила ґрунтується на здатності впливати завдяки привабливості культурної продукції, політичних ідеалів і зовнішньої політики. З погляду Ная, саме культура — як джерело ідей, смислів, символів — має особливе значення в просуванні м'якої сили, оскільки здатна формувати позитивний імідж держави, змінювати уявлення іноземної аудиторії та закладати основи довготривалих симпатій (Poiger, 1999: ст. 50).

У цьому контексті музика виступає одним з найуніверсальніших і водночас найефективніших інструментів м'якої сили. Її здатність долати

мовні, етнічні, релігійні бар'єри робить її унікальним каналом комунікації, що поєднує емоційне й естетичне сприйняття світу. Музика здатна не лише передавати культурні коди певного народу, а й створювати образ цієї культури у свідомості зовнішньої аудиторії. Як форма символічного капіталу, музика функціонує у сфері, де вплив здійснюється не прямо, а опосередковано — через емоції, естетику, символіку та інтерпретацію. Вона виконує роль культурного медіатора, що репрезентує ідентичність, цінності, історичну пам'ять і навіть політичну позицію держави або спільноти.

Існує кілька механізмів реалізації м'якої сили через музику. Один із них — створення музичного іміджу країни через підтримку національних виконавців, фестивалів та музичних брендів, які мають потенціал стати культурними амбасадорами. Ці артисти, свідомо чи несвідомо, репрезентують країну, її мову, традиції, сучасні тенденції та здобутки. Іншим важливим напрямом є участь у міжнародних музичних конкурсах (зокрема, таких як «Євробачення») або проведення власних масштабних заходів із залученням міжнародної спільноти. У таких випадках музика виконує не лише розважальну функцію, а й інструментальну — вона стає платформою для представлення країни світу, з можливістю посилення її позитивного іміджу.

Особливої уваги заслуговує приклад Південної Кореї, яка упродовж останніх двох десятиліть системно реалізує політику культурного експорту, орієнтовану на формування глобального іміджу держави. Одним із ключових інструментів цього процесу став жанр К-поп — південнокорейська популярна музика, яка об'єднує елементи східної та західної естетики, створюючи конкурентний глобальний продукт. Групи як BTS, EXO чи BLACKPINK не лише здобули мільйони шанувальників у всьому світі, а й стали символами нової, модерної, відкритої Кореї. Варто зауважити, що держава не залишалася осторонь цього процесу: уряд Кореї активно підтримував музичну індустрію, вбачаючи в ній інструмент як економічного зростання, так і культурного

впливу. Таким чином, музика в Кореї стала не лише елементом культури, а й складником державної стратегії м'якої сили (Теншер, 2007: ст. 233).

Не менш показовим є приклад США, де протягом ХХ століття музика виконувала роль ідеологічного інструменту в межах культурного протистояння з СРСР. Джаз, рок-н-рол, хіп-хоп — усі ці жанри стали символами свободи, креативності, особистісної самореалізації, що протиставлялися образу тоталітарного контролю. У 1950–60-х роках Державний департамент США організовував міжнародні турне відомих джазових музикантів, які виступали в Європі, Азії, Африці, пропагуючи цінності відкритості й мультикультурності. Таким чином, музика перетворювалася на дипломатичний інструмент, здатний розширити вплив США за межі традиційних політичних засобів.

У контексті України тема музики як м'якої сили набула особливої актуальності після Революції Гідності 2013–2014 років і, з новою силою, після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році. В умовах війни культура, і музика зокрема, стала одним із ключових інструментів інформаційного опору, мобілізації міжнародної підтримки й формування нового образу України як демократичної, відкритої та культурно унікальної держави. Участь українських виконавців у «Євробаченні» стала не лише культурною подією, а й політичним актом — способом донесення до світової спільноти національного досвіду, болю, спротиву та гідності. Пісня, у цьому випадку, трансформується в політичне висловлювання, яке водночас має універсальну емоційну силу.

Проте використання музики як м'якої сили не позбавлене викликів. По-перше, ефективність цього інструменту залежить від здатності аудиторії сприймати й інтерпретувати культурний продукт. Музика, яка глибоко вкорінена в національному контексті, може бути складною для розуміння за межами власної культури. По-друге, існує ризик надмірної комерціалізації, коли музика втрачає глибину та ідентичність, перетворюючись на чисто

ринковий продукт. По-третє, політичне використання музики може викликати спротив або звинувачення у пропаганді, якщо межа між мистецтвом і політикою виявляється надто тонкою (Powell, 2001).

Таким чином, музика як м'яка сила є потужним, але складним інструментом міжнародного впливу. Її ефективність полягає в здатності поєднувати емоційне з інтелектуальним, локальне з глобальним, традиційне з модерним. У контексті сучасної культурної дипломатії вона виконує не лише функцію репрезентації, а й формування довготривалих асоціацій, уявлень і смислів, що, у підсумку, здатні змінити геополітичний ландшафт так само глибоко, як і політичні чи економічні рішення.

II. ПОПУЛЯРНА МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» США: ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТИ

2.1. Розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни

Віддзеркалення актуальних реалій сучасного суспільства виступає характерною ознакою масової музики, яка, у свою чергу, нерозривно пов'язана з провідними аспектами людського життя, такими як економіка, політика, міжособистісні відносини, технології, екологія та культура загалом. Таким чином, дослідження впливу глобалізаційних процесів на всі сфери сучасного суспільного життя, зокрема на масову музичну культуру, стає нагальною науковою потребою. Особливості цього впливу висвітлені у працях таких дослідників, як У. Бек, С. Бохоров, Е. Валлерстайн, А. Гідденс, І. Дзюба та інших. Американський учений Дж. Томлінсон наголошує на взаємному впливі процесів глобалізації та світової культури, підкреслюючи явище культурної гібридизації. Це взаємопроникнення спричинює асиміляцію менш сталих культур країн із низьким рівнем добробуту під натиском домінантної капіталістичної культури розвинених держав.

У зв'язку із цим набули значущості дискусії щодо інформаційного дисбалансу у світовій культурі, сформованого в межах концепції нового світового інформаційного порядку, котра згодом отримала назву нового світового інформаційного та комунікаційного порядку. У цих обговореннях порушено проблему "культурного імперіалізму", де спостерігається очевидна перевага американської культури. Американський публіцист Т. Фрідмен в своїй роботі зауважив, що з кінцем "холодної війни" глобалізація трансформувалася у процес поширення англо-американського капіталізму, який включає глобальну популяризацію американських символів, культурних надбань та споживчих стандартів. Вагомим чинником розвитку цього явища

стала англійська мова, що посіла позицію міжнародного комунікаційного засобу.

Значний вплив ринкових механізмів виявляється і в культурній сфері: поширення масового мистецтва призвело до формування так званої індустрії культури. Цей термін було введено теоретиками Франкфуртської школи Т. Адорно та М. Хоркгаймером у роботі «Діалектика Просвітництва». Вони визначали індустрію культури як систему виробництва уніфікованих культурних продуктів, що позбавлені високих духовних і культурних орієнтирів. Її основною метою є не просвітницька чи естетична цінність, а виключно комерційна розважальна функція (Теншер, 2007: ст. 233).

Французький соціолог А. Джирар звернув увагу на той факт, що індустрія культури, яка активно розвивається після Другої світової війни, більшою мірою сформувала культурний простір сучасності порівняно з усім попереднім історико-культурним спадком. До її продуктів належать література, кінематографія, засоби масової інформації, фотографія, живопис, реклама і, безумовно, масова музика. Як зауважив бельгійський соціолог А. Маттеларт, ключовими характеристиками продукції культурної індустрії стали її серіалізованість і стандартизація.

За висловом критика сучасного мистецтва К. Бохорова, масова музика є прикладом легкої розважальної продукції, створеної за стандартними шаблонами, яка привертає увагу масового споживача. Цей споживач у всьому світі прагне бездумного задоволення, насолоджуючись голлівудськими блокбастерами, мильними операми, поп-музикою, яскравою модою та вульгарним дизайном. Водночас масова музика також звертає увагу на глобальні соціальні проблеми. Це знайшло свій вираз на музичному фестивалі «Вудсток» у селищі Бетель, що в штаті Нью-Йорк у 1969 році зібрав 500 000 глядачів. Виконавці на цьому фестивалі об'єдналися у протест проти військових дій у В'єтнамі. Відомі артисти з численними

прихильниками та великими продажами альбомів у своїй творчості торкаються важливих соціальних питань.

Щодо «розважального» аспекту масової музики, то Е. Вітель, досліджуючи витoki гедонізму в масовій музичній культурі, стверджує, що гедонізм поступово формувався в глибинах суспільної свідомості і являє собою одну з функцій мистецтва.

Варто також відзначити, що масове музичне мистецтво охоплює не лише музику як таку, але і поезію, сценічні виступи, акторське мистецтво, відеорежисуру, театральну режисуру, дизайн, образотворче мистецтво та хореографію. Ця різноманітність проявів містить значну кількість жанрів, які складно порівнювати між собою. Відтак порівняння масової музики з елітарною та академічною може бути складним через їх різні та часто протилежні художні напрями.

Різнманітність жанрів масової музики призводить до її поділу на дві основні сфери: розважально-танцювальну (діско, рейв, р-н-б, н'ю-ейдж) і серйозну концертну форму (джаз, блюз та рок), яка є емоційно насиченою.

Кожен із жанрів виникав у певних соціальних, політичних та економічних умовах конкретної епохи. Таким чином, масове музичне мистецтво як частина масової культури перетворилося на своєрідну мову «масового суспільства».

Масова музика стала продуктом урбанізації, відповідаючи на необхідність створення мистецтва для широкої аудиторії. Вона, на відміну від елітарної, не вимагає особливої культурної підготовки слухачів для її розуміння та оцінки. Попри свою «легкість», вона тісно пов'язана з класичним мистецтвом, запозичує з нього сюжети та ідеї, прагне простими формами донести вічні теми життя і любові, модернізуючи їх для сучасної аудиторії. У своїй роботі «Масова культура в контексті демократичних змін ХХ століття» В. Танчер стверджує, що орієнтація на масового споживача в багатьох видах мистецтва гармонійно поєднується з духовним змістом і

використанням засобів, характерних для високого мистецтва (Нікулішин, 2004: ст. 36).

Комерціалізація є важливою складовою масової музики, дозволяючи індустрії швидко адаптуватись до уподобань аудиторії. Більшість музичного контенту в інформаційному суспільстві, з'єднаному через Інтернет, радіо та телебачення, створюється у значних обсягах. Світові медіа головним чином контролюються американськими компаніями, а саме США у 2015 році лідирували у виробництві та споживанні масової музики. Це пояснює популярність американської музичної культури та прагнення наслідувати її. Найбільші мейджор-лейбли, як-от Universal, Sony BMG, Warner, є американськими компаніями з великими оборотами в музичній індустрії. Вони мають ресурс стати потужним двигуном для артистів, пропонуючи продукти на найвищому рівні якості, визначаючи тенденції у музиці, стилі та моді й створюючи глобально успішних мегаартистів (Мілтон, 2003).

Звичайно, у масовій музиці є ті, хто не залишить значного сліду, і ті, хто пропагує аморальні принципи. Проте аудиторія завжди має вибір щодо музики, яку слухати. Рівень творів масової музики часто залежить від культурного, соціального та економічного стану країни, стану культурної індустрії та державної політики в цій сфері.

У підсумку, слід зазначити, що світові культурні глобалізаційні процеси, які впливають на масове музичне мистецтво і, відповідно, на широкий загал, стимулюють гібридизацію та інтеграцію культурних форм. Панування американської культури в глобальному масштабі призводить до уніфікації і зменшення ваги національних культур у суспільному розвитку. Масова музика тісно взаємодіє з музичною індустрією, формоутворюючими рисами якої виступають комерціалізація та інтерес лейблів, що займаються продукуванням і просуванням музичних продуктів із застосуванням глобальних медійних засобів. Сучасна маркетингова складова музичної сфери передбачає швидку адаптацію процесу творення масової музики до

актуальних умов і орієнтацію на попит широкої аудиторії. Цей попит, у свою чергу, формується культурним рівнем аудиторії, який є наслідком рівня життя даної країни (Теншер, 2007: ст. 233).

Отже, масове музичне мистецтво є віддзеркаленням суспільного життя, яке в XXI столітті набуває споживацького характеру. У такому контексті твори масової музики не популяризують певний стиль життя, а лише його відображають. Виникає така ситуація, коли рівень масового музичного мистецтва неодмінно залежить від загального культурного рівня в країні та державної політики у цій сфері; від медійної корупційності та платоспроможності слухача, які разом із артистами створюють замкнуту систему функціонування музичної індустрії. Кількість проданих альбомів і квитків на концерти артиста визначає можливість витрат на створення нового творчого матеріалу відповідного рівня.

У XXI столітті порівняння між масовим та елітарним музичним мистецтвом є не зовсім коректним, оскільки ці твори суттєво відрізняються. Як відомо, мета мистецтва полягає у виклику емоцій; таким чином, твори масової музики можуть захоплювати мільйони слухачів своїм майстерним виконанням та духовною і емоційною глибиною.

Загалом, музична індустрія США є однією з найбільших та найвпливовіших у світі, що має не лише культурне значення, але й істотний вплив на економіку країни. Історія розвитку цієї галузі відображає не лише зміни в музичних смаках, а й соціальні, технологічні та економічні трансформації. Від початку XX століття до сьогодення музична індустрія США зазнала значних змін, що пов'язані з технологічними інноваціями, зміною споживчої поведінки та глобалізацією, а також із серйозним впливом цифрових технологій, які відкрили нові можливості для монетизації музики.

Початок розвитку музичної індустрії США можна віднести до кінця XIX століття, коли з'явилися перші комерційні звукозаписні компанії, такі як Columbia Records і Victor Talking Machine Company. У цей період почалося

масове виробництво грамофонних платівок, що дозволило музичним творам стати доступними для широкої аудиторії. Розвиток технологій запису та відтворення звуку сприяв становленню музики як товару, що мав великий попит на ринку. До 1920-х років Сполучені Штати стали одним із лідерів у світі по виробництву грамофонних платівок і звукозаписної продукції.

У середині ХХ століття зростання популярності нових музичних жанрів, таких як джаз, рок-н-рол і соул, а також формування знаменитих музичних центрів, зокрема в Нью-Йорку, Лос-Анджелесі та Нешвіллі, сприяло розвитку культурної та економічної значущості музичної індустрії. 1950-1970-ті роки стали етапом золотого віку американської музики, коли популярні артисти, як Елвіс Преслі, Бітлз, Майкл Джексон та інші, стали світовими зірками. Це також був період, коли значно розширився ринок музичних записів, концерти стали великими подіями, що привертати увагу тисяч людей.

В кінці ХХ століття, з появою нових технологій, таких як цифрові носії та Інтернет, музична індустрія пережила серйозні зміни. Цифровізація змінила весь ландшафт музичного ринку: спершу це призвело до значного падіння продажів фізичних носіїв (вінілів, касет і компакт-дисків), що було частково компенсовано популяризацією цифрових завантажень та пізніше стримінгових сервісів. Із розвитком Інтернету та технологій з'явилися нові платформи, такі як Spotify, Apple Music, YouTube, що дозволили слухачам отримувати доступ до музики без необхідності купувати фізичні носії або завантажувати файли.

Сучасна музична індустрія США складається з кількох основних сегментів: запису музики, концертної діяльності, музичного видавництва, ліцензування, а також цифрових і стримінгових платформ. Звукозаписна індустрія, яка традиційно була основним джерелом доходів, на сьогодні зазнає серйозних змін через перехід до цифрових форматів. Водночас концертна діяльність стала одним з найважливіших джерел доходів для

артистів, адже організація турів і живі виступи забезпечують значні фінансові надходження. Музичне видавництво охоплює ліцензування музики для використання у фільмах, рекламі, телешоу, а також роботу з авторськими правами (Min-HuaHuang, 2013: ст. 11).

Найбільшою трансформацією у сучасній індустрії є зростання стримінгових сервісів. З 2010 року їхня популярність різко зросла, що дозволило значно змінити модель монетизації музики. Водночас, хоча сервіси, такі як Spotify і Apple Music, створили нові можливості для слухачів, вони також поставили перед музикантами та компаніями нові виклики, пов'язані з розподілом доходів від публікацій на цих платформах.

Музична індустрія США є значущим сектором економіки країни, що щорічно генерує десятки мільярдів доларів доходу. За даними Американської асоціації звукозаписної індустрії, у 2022 році сумарний дохід від музичної індустрії США склав понад 15 мільярдів доларів, і більша частина цього доходу припала на цифрові технології — в основному через стримінгові платформи. Музична індустрія створює понад пів мільйона робочих місць, включаючи не лише музикантів, продюсерів, звукорежисерів, а й організаторів концертів, фахівців з маркетингу та розповсюдження.

Що стосується економічних ефектів, то музична індустрія має широкий вплив на інші сектори економіки. Наприклад, концерти і тури привертають туристів, забезпечуючи доходи для готельного, ресторанного та транспортного бізнесу. Витрати на концерти, фестивалі та інші музичні події мають значний мультиплікативний ефект, що стимулює розвиток місцевої економіки.

Музика також є потужним інструментом для просування інших секторів, таких як кінематограф, реклама і мода. Ліцензування музики для використання у фільмах, серіалах, відеоіграх і рекламі створює додаткові джерела доходу для виконавців та звукозаписних компаній. Крім того, музичні фестивалі та концерти стали важливими культурними подіями, що

сприяють розвитку туризму і міжнародної культурної дипломатії (McGill, Peterson, 2014: ст. 2-3).

Технологічні інновації стали важливим чинником розвитку музичної індустрії. Цифрові платформи та стримінгові сервіси, що дозволяють слухати музику без необхідності придбання фізичних носіїв, стали головним двигуном економічного зростання цієї галузі. Окрім того, технології дозволяють більш точно аналізувати вподобання користувачів і на основі цих даних пропонувати індивідуальні рекомендації. Водночас з розвитком технологій виникли нові виклики, зокрема, проблема піратства і порушення авторських прав, що вимагає створення ефективних механізмів захисту інтелектуальної власності.

Значним етапом розвитку музичної індустрії стало впровадження технологій штучного інтелекту для створення музики. Алгоритми, здатні генерувати музику, що імітує стиль певних артистів, стають все популярнішими. Це ставить питання про майбутнє традиційного музичного виробництва та можливості для нових форм творчості.

Перспективи розвитку музичної індустрії США пов'язані з кількома ключовими тенденціями. Однією з них є подальше зростання цифрових платформ та інтеграція музики з новими технологіями, такими як віртуальна реальність та доповнена реальність. Це відкриває нові можливості для взаємодії артистів з аудиторією та створення нових форматів концертів, які можуть відбутися як у фізичному, так і в віртуальному просторі. Інші перспективи включають розвиток блокчейн-технологій і NFT, що можуть змінити спосіб володіння і продажу музичних творів.

Музична індустрія США є важливою складовою економіки, що не лише забезпечує мільярдні доходи, але й сприяє розвитку суміжних галузей та культурному впливу на світовій арені. Вона є двигуном інновацій, підтримуючи економічний розвиток завдяки технологічним нововведенням і зміні моделі споживання музики. Надалі важливо забезпечити збалансовану

політику в галузі авторських прав і технологічної інфраструктури, щоб стимулювати творчий потенціал і забезпечити сталий розвиток цієї важливої галузі.

2.2. Використання популярної музики в політичних кампаніях США.

Вибори дають можливість прихильникам політики соціальних змін і тим, хто виступає за соціальну стабільність, відстоювати свою конкретну справу. Агітаційні пісні та пісні політичних партій можуть допомогти поширити певні точки зору та створити солідарність навколо кандидатів і платформ (CSIS Commission on Smart Power).

«Пісня Гаррісона», передвиборна пісня Вільяма Генрі Гаррісона в 1840 році, є типовою для багатьох пісень передвиборчої кампанії, оскільки вона вихваляє його як «фермера», людину, з якою виборці можуть пов'язати себе, і як великого генерала у війні 1812 року. «Фермер з Норт-Бенда» розвиває образ «кожної людини», уявляючи Гаррісона, фермера, який стукає у двері могутніх держав. Найвідомішою передвиборчою піснею цих виборів була «Tirrecapone and Tyler Too» Олександра Кофмана Росса. Назва також була гаслом кампанії Гаррісона, яке посилялося на військовий досвід Гаррісона. Будучи губернатором території Індіана, він виграв битву при Тіппекано проти лідера племені Шоуні Текумсе. "Тайлер" був напарником Гаррісона, Джоном Тайлером.

Імміграція до Сполучених Штатів з Європи зросла в середині 1800-х років. «Few Days» (на основі популярної пісні того часу) — це пісня партії «Нічого не знають», яку також називають «Партією корінних американців» 1850-х років, яка бажала зупинити або значно скоротити імміграцію, щоб віддати перевагу корінним європейським американцям. У пісні висловлюється страх перед «інопланетним правлінням», яке є уявним

наслідком цієї хвилі імміграції. «Думки для американців» — це відповідь «Нічого не знають», які віддають перевагу імміграції як частині американського ідеалу.

Вибори 1856 року зіткнулися між демократом Джеймсом Б'юкененом, республіканцем Джоном К. Фремонтом і колишнім президентом Міллардом Філмором, який представляв партію «Нічого не знає». «Національна пісня» оспівує Б'юкенена як великого героя та захисника народу. «Ось здоров'я Фрімонту або Ура Фрімонту Хороброму» згадує Фремонта як захисника свободи слова та письма, але, можливо, також згадує його позицію проти поширення рабства. Німецько-американська пісня «*Freiheitslied der Deutschen republikaner*» більш чітко вихваляє запис Фремонта про рабство, оскільки німецькі американці були загалом проти рабства (Купер, 2010).

На виборах 1864 року Авраам Лінкольн протистояв Джорджу Б. Макклеллану. Джон К. Фремонт також ненадовго брав участь у цій кампанії, але пізніше відмовився від неї та підтримав переобрання Лінкольна. Пісні на підтримку Макклеллана, такі як «*The Head of the Nation McClellan Shall Be*», прославляли його військовий досвід і водночас виступали за швидке припинення громадянської війни. Пісні на підтримку Лінкольна, такі як «*Abraham the Great and General Grant His Mate*», яка включала приспів «*Freedom in the South is plainly dawning*», передвіщали перемогу Півночі в громадянській війні та використовували популярність генерала Гранта, частково для того, щоб отримати голоси солдатів. (Напарником Лінкольна був Ендрю Джонсон, тому ця пісня створює зв'язок із Грантом, не пов'язаним із виборами). Такі пісні, як «*Abraham's Tea Party*», «*Abraham*» *Our Abraham!*» і «*Campaign Song for President Lincoln*», поєднували підтримку військових зусиль із переобранням Лінкольна.

Ендрю Джонсон, який став президентом після вбивства президента Лінкольна, успадкував націю, зруйновану війною. Його політика не була популярною, Республіканська партія відмовилася від нього, а Палата

представників оголосила йому імпічмент. Хоча Сенат виправдав його, довіра народу була втрачена. Пісня «Ye Tailor Man» Е. У. Фостера вшановує вибори 1868 року, коли «кравця» Джонсона усунули з посади. Він також сподівається на кращу політику щодо «вільновідпущеників», колишніх рабів (Купер, 2004: ст. 19-20).

Пісні передвиборчої кампанії під час другого терміну Улісса С. Гранта, «Grant Boys of 72», «Shout Then for Liberty and Union», «Grant's Our Banner Man» і «Grant Campaign Song», усі викликають почуття перемоги Союзу та поточної роботи зі створення мирної та об'єднаної нації.

Правління Гранта було затьмарене корупційними скандалами в уряді та проблемами післявоєнної реконструкції, які всі кандидати в 1872 році пообіцяли вирішити. Пісня кампанії Семюеля Тілдена «National Reform» заснована на репутації кандидата в боротьбі з корупцією в уряді на посаді губернатора Нью-Йорка. Пісня передвиборчої кампанії Резерфорда Б. Хейза «Humbug Reform» описує заклик Тілдена до національних реформ як комічний фарс із додатковим застереженням, що після перемоги демократів може статися катастрофа. Тілден виграв загальне голосування, але програв виборчий голос на виборах, які були дуже конкурентними. Дилема виборців, викликана кампанією 1876 року, підсумовується в жартівливій пісні, з якою легко пов'язати в наші дні. Сатирична пісня про вибори "Who Shall Be the Man?" включає Пітера Купера з новоствореної партії Грінбек разом із кандидатами від Республіканської та Демократичної партії та ажіотаж, викликаний закриттям виборів.

У дев'ятнадцятому столітті тривала національна дискусія щодо економічної політики призвела до кількох виборів. Пісні використовувалися для просування ідей «біметалізму», срібла та золота разом як основи валюти Сполучених Штатів або «золотого стандарту», використовуючи лише золото. Аргументи стосувалися того, чи буде інфляція, викликана створенням валюти на сріблі, корисною для економіки чи спричинить нестабільність. Щоб

пропагувати ці різні економічні погляди, пісні представляли гасла й аргументи на користь того чи іншого стандарту, обрамлюючи їх концепціями, зрозумілими виборцям (Min-Hua Huang, 2013: ст. 11). Під час президентської кампанії 1896 року, наприклад, «Старого срібного долара тата мені достатньо» пропагував срібло та біметалістську позицію кандидата Вільяма Дженнінгса Брайана; у той час як «Upon a Cross of Gold», ще одна пісня на підтримку Брайана, перетворила на пісню цитату з його промови, яка передбачала, що золотим стандартом буде «золотий хрест». «The Farmer's Dream», пісня на підтримку кандидата Вільяма Мак-Кінлі, передбачала, що інфляція, спричинена стандартом, що включає срібло, буде катастрофічною для пересічних американських робітників, представлених фермером.

Гровер Клівленд і Джеймс Г. Блейн вели сильну політичну боротьбу за президентство в 1884 році. Пісня «Його звать Джеймс Г. Блейн» описувала Блейна як більш досвідченого кандидата. Клівленд провів кампанію проти корупції в уряді. Блейна звинуватили у фінансовій корупції, і під час кампанії з'явилися докази того, що він намагався приховати деякі свої фінансові операції, що призвело до його поразки. «The Candidate's a Dodger» у виконанні Емми Дюсенбері — це пісня, яка почала своє існування як звинувачення Блейна в корупції. Ймовірно, вона вижила, тому що текст був адаптований, щоб стати загальною піснею про людські недоліки.

У 1912 році розгорнулася незвичайна чотиристороння гонка за президентство, у якій протистояли чинний президент-республіканець Вільям Говард Тафт проти демократа Вудро Вільсона, колишнього президента Теодора Рузвельта від Прогресивної партії та соціаліста Юджина В. Дебса. Як це часто буває для чинних президентів, передвиборна пісня Тафта «President Taft, He's All Aight» вихваляла його вчинки на посаді. Розчарований тим, що не зміг кинути виклик Тафту як кандидату від Республіканської партії, Рузвельт балотувався як прогресивний, з цілями соціального прогресу, такими як ті, що містяться в пісні «Тріплісіт, або Осел,

Лось або Слон» і «Пісня Армагеддону», що пояснює сприйнятий провал Республіканської та Демократичної партій. Незважаючи на те, що голоси були розділені на чотири сторони, Вілсон переміг із великою перевагою.

Будучи чинним президентом у 1916 році, Вудро Вілсон проводив передвиборчу кампанію, спираючись на те, щоб Сполучені Штати не потрапили в Першу світову війну. У пісні «Stonewall Wilson» помітно ретельно змішане повідомлення. Обкладинка нот показує Вілсона верхи та в уніформі, готового до бою, але пісня вихваляє його силу у збереженні миру в Сполучених Штатах (Купер, 2010).

У США було зроблено ряд спроб створити лейбористську партію. У 1866 році Національний лейбористський союз сформувався як коаліція профспілок і соціальних реформістів, які висували кандидатів на національних виборах до 1872 року. У 1919 році місцеві партії в Міннесоті, Чикаго та Коннектикуті об'єдналися, щоб сформувати Лейбористську партію Сполучених Штатів (також відому як Фермерсько-лейбористська партія). «Я ніколи більше не голосуватиму, як тато», опублікована в 1920 році, є піснею, яка рекламує цю нову партію. Ця партія проіснувала лише шість років.

Навіть без лейбористської партії мета просування кандидатів, які відстоювали б інтереси працюючих американців, залишалася метою профспілок на багатьох виборах до сьогоднішнього дня. Під час першої президентської кампанії Франкліна Д. Рузвельта він пообіцяв працювати над покращенням умов праці. Його кампанія була підтримана профспілковими доларами, і він налагодив робочі стосунки з Джоном Л. Льюїсом, президентом Конгресу промислових організацій. Він запровадив законодавство, яке підтримувало створення спілок. Джордж Джонс, ветеран профспілкових битв до обрання Рузвельта, співає пісню, в якій вихваляє досягнення Льюїса та Рузвельта в «This is What the Union Done».

Суттєві зміни відбулися в середині ХХ століття — з поширенням телебачення, радіо і комерційної музичної індустрії. Кампанія Джона Ф.

Кеннеді 1960 року стала однією з перших, де популярна пісня («High Hopes» у виконанні Френка Сінатри) була цілеспрямовано адаптована під політичні цілі. Успішне використання Сінатри мало подвійний ефект: воно створювало атмосферу оптимізму та водночас демонструвало культурну підтримку з боку авторитетного артиста (Булл, 1982: ст. 149).

Новий етап почався в 1990-х роках, коли Білл Клінтон використав пісню «Don't Stop» гурту Fleetwood Mac у своїй президентській кампанії 1992 року. Ця композиція символізувала зміну поколінь та орієнтацію на майбутнє. Пісня набула значення політичного гасла і стала частиною брендового образу Клінтона. Успіх цього прикладу спричинив широке використання популярної музики в наступних кампаніях, що стало своєрідним стандартом.

У XXI столітті тенденція лише посилилася. Кампанія Барака Обама (2008) вирізнялася високим рівнем продуманості у виборі музичного супроводу. Пісні Stevie Wonder, U2, Bruce Springsteen, а також кліп will.i.am «Yes We Can», створений на основі реальної промови Обама, стали не лише рекламним інструментом, а й частиною колективної політичної пам'яті. Музика в кампанії Обама була засобом формування ідентичності, що зверталася до молодих, прогресивних і мультикультурних виборців.

Водночас приклад Дональда Трампа у 2016 та 2020 роках показав суперечливу сторону цього процесу. Його кампанія активно використовувала хіти класичного року та поп-музики без узгодження з виконавцями. Часто артисти, як-от Adele, Neil Young, The Rolling Stones, публічно виступали проти такого використання. Це підкреслює, що музика не є політично нейтральною, а її контекстуалізація у кампаніях здатна викликати потужний опір, якщо вона суперечить ідеологічній позиції авторів.

Таким чином, історичний розвиток використання музики в американських політичних кампаніях демонструє її поступову еволюцію — від простого агітаційного елемента до потужного символічного ресурсу, який

формує політичний дискурс, культурні коаліції та емоційний фон виборчих процесів.

Музика — це не лише засіб естетичного вираження, але й потужний інструмент соціальної комунікації, який формує емоційне сприйняття політики. Її роль у політичних кампаніях полягає в здатності резонувати з колективною пам'яттю, ідентичностями та очікуваннями виборців. Вона сприяє емоційному залученню аудиторії, створенню атмосфери довіри, натхнення або протесту (Mitchell, 2001).

Психологічно музика діє на кількох рівнях: по-перше, як засіб викликання емоцій (радості, надії, ностальгії); по-друге, як форма колективної ідентифікації — зокрема, через належність до певної соціальної, етнічної або вікової групи. Таким чином, коли кандидат використовує, скажімо, хіп-хоп у кампанії, це є сигналом підтримки культурної мови певного покоління або громади. Саме тому Обама активно апелював до музики афроамериканської традиції, тоді як Трамп звертався до більш консервативного, «ностальгічного» музичного канону.

Крім того, музика може стати маркером «свого» чи «чужого». Пісня, обрана кандидатом, може асоціюватися з певною ціннісною системою: прогресивною, традиціоналістською, індивідуалістською або колективістською. Це дозволяє електорату несвідомо розпізнавати ідеологічний зміст без потреби вчитуватися в політичну програму. Таким чином, музика функціонує як «скорочений код», що дозволяє виборцям швидко формувати ставлення до політичної фігури (Mogher, 2016).

Значну роль у формуванні політичної ідентичності грають також зірки шоу-бізнесу. Їхня підтримка чи опозиція кандидату формує уявлення про «моральну вартість» тієї чи іншої кампанії. Артисти з великою фан-базою мають здатність мобілізувати прихильників, особливо молодь, як це було у випадку з Taylor Swift, яка вперше публічно підтримала Демократичну

партію у 2018 році. Таке схвалення формує своєрідну «культурну ліцензію» на політичну участь, посилюючи залученість покоління Z.

Соціальні мережі значно підсилили роль музики в політичному процесі. Музичні кліпи, TikTok-челенджі та відео з мітингів із пісенним супроводом мають вірусний потенціал. Політична музика стає не лише супроводом до подій, а й контентом, який формує політичний ландшафт. Кампанії, які ефективно інтегрують музику в цифровий простір, здатні формувати сильнішу емоційну прихильність виборців (Ву, 1999: ст. 393).

Загалом, музика в політичному процесі не є декоративним елементом — вона виступає каналом формування ідентичностей, каналом передавання емоційного та символічного змісту. В умовах сучасної медіа-культури, вона стала одним із найефективніших інструментів впливу на електорат і розширення політичної участі.

2.3. Вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США.

Глобальний авторитет американської музики заклався після Другої світової війни, коли США постали не лише як військово-політична наддержава, але й як провідний центр культурного виробництва. Джаз, який на початку ХХ століття був музикою афроамериканських меншин, у міжвоєнний період трансформувався у світовий символ модерності. Американські джазові музиканти, серед яких Луї Армстронг, Дюк Елінгтон і Елла Фіцджеральд, виступали з турне в Європі, Латинській Америці та навіть у Радянському Союзі, представляючи "американську мрію" у музичному вимірі.

В 1950–1960-х роках новим каталізатором стала хвиля рок-н-ролу. Елвіс Преслі, як "король рок-н-ролу", став не просто музикантом, а культурною іконою покоління. Його образ втілював молодіжний бунт і синкретизм білої

та чорної музичної традиції. У 1980-х Майкл Джексон підняв цю культурну гегемонію на новий рівень, ставши першим глобальним "мегазіркою" поп-культури. Його альбом *Thriller* (1982) досі вважається найбільш продаваним у світі — не лише через музичні інновації, але й завдяки ретельно продуманому візуальному та соціальному наративу (Miyakawa, 2001).

Один із ключових чинників глобального успіху американської музики — її гнучкість і здатність до жанрової адаптації. Наприклад, хіп-хоп, який народився у Нью-Йорку в 1970-х роках як форма протестного самовираження афроамериканських і латиноамериканських спільнот, до початку 2000-х став глобальним явищем. Його локальні адаптації — французький реп, корейський хіп-хоп, український андеграунд-реп — зберігають основні риси американського оригіналу: ритміку, акценти на соціальну несправедливість, урбаністичну естетику.

Подібно до хіп-хопу, поп-музика США (Taylor Swift, Beyonce, Billie Eilish) задає стандарти музичного виробництва і маркетингу. Американські продюсери та лейбли, як-от Universal Music Group чи Sony Music USA, контролюють значну частину світового ринку. Їхні рішення щодо просування артистів визначають, хто і як формуватиме глобальний культурний дискурс.

Музика США відіграє ключову роль у створенні позитивного (і стратегічного) іміджу країни за кордоном. Через популярну музику транслюється уявлення про США як про:

1. Країну свободи і самовираження — де можна бути ким завгодно, незалежно від раси, статі чи походження (Beyonce як феміністичний символ, Lil Nas X — як представник ЛГБТ-спільноти в хіп-хопі).
2. Технологічно розвинену та інноваційну націю — що постійно оновлює музичні формати (від MTV до TikTok).

3. Країну мультикультурності — де різноманітні етнічні й культурні традиції перетинаються в унікальних жанрових поєднаннях (наприклад, латинопоп).

У цьому контексті популярна музика є не лише медіа-продуктом, а й складовою зовнішньої політики. Державний департамент США неодноразово спонсорував музичні турне артистів (особливо джазових) у рамках програм «Jazz Ambassadors» чи культурного обміну, зокрема у країни, де важко реалізувати класичну дипломатію. Через ці «звукові посольства» Америка м'яко просуває свій культурний авторитет (Monod, 2005).

Хоча американська музика й домінує у глобальному інформаційному просторі, цей процес не позбавлений суперечностей. Її глобалізація часто критикується як форма неоколоніалізму, що призводить до маргіналізації локальних культурних продуктів. Наприклад, музиканти в Африці чи Азії часто змушені копіювати американські стилі, щоб стати комерційно успішними, що веде до знецінення традиційних форм музичного вираження.

З іншого боку, американська музика не обов'язково знищує місцеві культури — вона сприяє гібридизації. Так виникають жанри, як К-поп (південнокорейська музика, натхненна американською поп-естетикою), афробіт (поєднання африканського ритму з американським хіп-хопом) чи латиноамериканський трап. У таких випадках відбувається взаємодія культур, яка хоча й не завжди рівноправна, все ж не є односторонньою.

Американська популярна музика має виняткову здатність впливати на глобальні уявлення про саму Америку. Вона формує ідеали, транслює цінності, створює емоційні зв'язки з аудиторіями в усьому світі. Через музику США позиціонує себе як культурна супердержава — не лише виробляючи тренди, але й пропонуючи наративи, які впливають на ідентичність мільйонів людей (Blankenship, 2017).

Попри критику, американська музика залишається одним із найпотужніших інструментів глобального впливу, що поєднує естетику, політику, економіку та ідеологію в єдину систему символічного панування.

III. МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» ФРАНЦІЇ: ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КОДУ ТА КУЛЬТУРНИЙ ВПЛИВ

3.1. Музика як складова французької національної ідентичності.

Формування національної ідентичності у Франції, як і в будь-якій іншій європейській країні, пов'язана з низкою культурних, мовних, історичних і символічних практик. Однією з найбільш потужних, емоційно навантажених і соціально значущих форм таких практик є музика. Від гімну «La Marseillaise», що став символом революційного духу, до сучасного французького хіп-хопу, музика у Франції не лише відображає національні процеси, а й активно їх формує. Музика виступає засобом комунікації ідеалів свободи, рівності, братерства, а також простором для полеміки щодо культурної автентичності, інтеграції та соціальної солідарності (Роннінг, 2014: ст. 10).

Франція має глибокі музичні традиції, які беруть початок у середньовічній церковній музиці. У XI-XIII століттях трубадури й трувери (поети-співаки) стали першими, хто використовував народну мову (лангдок, лангфр). Їхня музика не лише передавала естетичну насолоду, але й формувала уявлення про французьку культурну спільність (Ошитко).

У XVII-XVIII століттях музика почала виконувати також і політичну функцію. Придворна музика Людовика XIV у Версалі слугувала інструментом централізації влади та утвердження королівського іміджу. З іншого боку, народна музика у провінціях Франції залишалася способом збереження локальних ідентичностей, часто в опозиції до централізованої паризької культури.

Французька революція стала переломним моментом у політичній музиці. Саме тоді була створена «La Marseillaise», яка швидко стала не лише військовим гімном, але й символом республіканської боротьби. У цьому

контексті музика стала частиною політичної мобілізації — вона сприяла формуванню громадянської свідомості та відчуття приналежності до спільного проекту нації.

У ХХ столітті особливе місце в французькій музичній культурі посів шансон — жанр, який поєднує поетичні тексти, меланхолію, інтелектуалізм і соціальний підтекст. Артисти як-от Édith Piaf, Georges Brassens, Jacques Brel (хоча він бельгієць, його асоціюють з франкофонною традицією), Léo Ferré стали голосами епохи.

Шансон виражає індивідуальні почуття, водночас торкаючись універсальних тем: любові, самотності, бідності, боротьби з несправедливістю. У Франції ці тексти сприймаються не лише як пісні, а як культурні артефакти, що мають політичну вагу.

У післявоєнний період шансон виконував роль колективного «лікування» після травм окупації та війни. Едіт Піаф з її характерною емоційністю стала символом національного відродження, а її пісня «La Vie en Rose» — гімном надії. Такі пісні виконували функцію національного самоусвідомлення, розкриваючи французький ідеал витонченості, глибини та гуманізму.

У другій половині ХХ століття музика у Франції стає майданчиком для політичного дискурсу. Пісні лівих інтелектуалів (наприклад, Jean Ferrat) чи комуністичної молоді часто містили пряму соціальну критику. Протестна музика 60–70-х супроводжувала студентські страйки, особливо події травня 1968 року (Чернявська, 2008: ст. 215).

Пісні як «Le Temps des cerises» чи «L'Internationale» виконувалися на мітингах, маніфестаціях, профспілкових зібраннях, стаючи символами ідеологічної боротьби.

У новітній період політична музика проявляється в інших жанрах — наприклад, у французькому хіп-хопі, який народився в передмістях Парижа, де живуть переважно мігранти. Групи як-от IAM, NTM, Sniper, Kery James

використовують музику як інструмент соціальної критики, порушуючи теми расизму, поліцейського насильства, безробіття, відчуження.

Французький реп — це простір артикуляції нових форм національної ідентичності, в якому мігрантське населення заявляє про своє право бути частиною нації, одночасно критикуючи механізми її виключення. Ці виконавці кидають виклик традиційній унітарній моделі французької ідентичності, пропонуючи плюралістичне бачення нації.

Французька держава традиційно приділяє значну увагу захисту національної культури. Одним із прикладів є політика квотування музики на радіо, запроваджена у 1994 році: принаймні 40% музичного контенту повинно бути французькою мовою. Це викликало чимало суперечок, але сприяло збереженню мовної та культурної ідентичності в умовах домінування англomовної поп-культури.

Фестивалі, як-от Printemps de Bourges, Les Francofolies, а також система фінансування незалежних виконавців через гранти — усе це приклади того, як держава підтримує музичну сцену як частину культурного багатства нації.

У XXI столітті французька музика продовжує бути лабораторією національної ідентичності, водночас стаючи дедалі більш гібридною. Нові виконавці (Stromae, Angèle, Zaz) поєднують французьку ліричну традицію з електронікою, хіп-хопом, африканськими, арабськими та латиноамериканськими ритмами. Це відображає нову реальність — Франція більше не є однорідною культурною спільнотою, а багатоголосою, постколоніальною та урбанізованою нацією.

Завдяки цьому французька музика не лише зберігає свою ідентичність, але й перетворюється на простір зустрічі культур. Музика перестає бути просто «відображенням» нації — вона стає її активним конструктором. Музика у Франції є не лише частиною культурного ландшафту, а важливим елементом національного проекту. Вона відображає етапи розвитку національної свідомості (Baum, 2011: ст. 123).

3.2. Використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені.

У сучасному світі популярна музика посідає особливе місце серед інструментів культурної дипломатії. Вона не лише виконує естетичну та комунікативну функцію, але й слугує потужним засобом поширення ідей, цінностей та образів країни за її межами. Франція, яка традиційно вважається однією з провідних культурних держав, активно використовує популярну музику для зміцнення свого міжнародного впливу, збереження мовної ідентичності, а також формування позитивного іміджу у глобальному медіапросторі (Луценко, 2011: ст. 216).

Просування французької культури через музику має глибоке історичне коріння. Ще з XIX століття Франція формувала мережу культурних інституцій — таких як «Альянс Франсез» (*Alliance française*) та Французькі інститути — з метою поширення французької мови та мистецтва у світі. Важливе місце в цій системі від початку посідала музика, яка вважалася універсальним засобом комунікації. У XX столітті ця стратегія стала ще більш комплексною: разом із підтримкою класичної музики та опери Франція почала інвестувати в популярні жанри — шансон, поп-музику, електроніку, хіп-хоп — як інструменти нової культурної експансії. Це стало відповіддю на зростання впливу англоамериканської масової культури та спробою запропонувати альтернативну модель глобального культурного впливу, збережену в національному стилі.

Популярна музика, зокрема та, що виконується французькою мовою, стала ефективною формою презентації Франції як культурно відкритої, інтелектуально глибокої, політично активної та водночас інноваційної нації. У цьому контексті особливу роль відіграють окремі виконавці, які стали символами сучасної французької музичної сцени (Чугаєв, 2017) . Так, Stromae, хоч і є бельгійцем за походженням, вважається ключовим

представником франкомовної поп-культури нового покоління. Його поєднання електронної музики, текстів із соціальним підтекстом, танцювальної естетики та театральної експресії сприяло популяризації франкомовної музики серед мільйонів слухачів по всьому світу. Stromae став не лише прикладом комерційного успіху, а й культурним посланцем, який через музику транслює уявлення про Францію (та франкомовний світ загалом) як простір інтелектуальної творчості та соціального діалогу (Слісаренко, 2008).

Подібну функцію виконує також Christine and the Queens — артист, що поєднує поп-музику з темами гендеру, ідентичності, психоаналізу та візуального мистецтва. Її музика викликає інтерес не лише з естетичного боку, але й як соціокультурне явище, що втілює образ інтелектуальної Франції, відкритої до інклюзивності та саморефлексії. Такі виконавці, як Angele, Juliette Armanet, Zaz, Aya Nakamura та інші, у своїй музиці звертаються до широкого кола тем — від побутової чуттєвості до глобальних політичних питань — і тим самим розширюють уявлення про сучасну французьку культуру як багатовимірне, різноманітне і відкрите явище.

Французька держава активно підтримує процес музичного культурного експорту. Одним із інструментів є квотування радіоефіру, згідно з яким принаймні 40% музичного контенту на французьких радіостанціях має бути представлено творами французькою мовою (Reinalda, 2005: ст. 248). Такий захід сприяє збереженню й популяризації мови, яка виконує ключову роль у французькій національній ідентичності. Крім того, держава фінансує численні фестивалі, гастролі та культурні події, що мають міжнародний масштаб. Зокрема, фестивалі Les Francofolies, Printemps de Bourges, Trans Musicales de Rennes, а також культурні заходи, які проводяться за підтримки Міністерства культури та Міністерства закордонних справ, сприяють тому, щоб французька музика отримувала визнання на глобальному рівні.

Не менш важливу роль відіграє і франкомовна співдружність країн, зокрема у рамках Франкофонії. Участь Франції в розвитку франкомовної культурної платформи, що охоплює країни Африки, Канади, Карибів та Азії, створює умови для діалогу між центром і периферією франкомовного світу [34]. Завдяки цьому популярна музика стає інструментом культурної інтеграції, а Франція — не лише експортером культури, а й партнером у її спільному творенні. Артисти з постколоніальних країн — такі як Ауа Nakamura (Малі), Tiken Jah Fakoly (Кот-д'Івуар), GIMS (Конго) — репрезентують не лише музику з етнічним забарвленням, а сучасну гібридну культуру, в якій Франція є частиною ширшого франкомовного простору. Це підкреслює політичне прагнення Франції зберегти роль культурного лідера у колишніх колоніях і водночас адаптуватися до нової реальності мультикультурної Європи.

У цифрову епоху французька музика успішно адаптується до глобальних ринкових умов. Платформи на кшталт Spotify, YouTube та TikTok дозволили французьким виконавцям отримати міжнародне визнання без посередництва традиційних медіа. Пісні Ауа Nakamura чи Angele збирають сотні мільйонів переглядів, а вірусність у соціальних мережах часто не залежить від мови виконання. Це створює нову модель культурного поширення, у якій популярна музика слугує не лише каналом емоційної комунікації, але й засобом укорінення французької мови у глобальному цифровому просторі. Цікаво, що навіть у країнах, де французька не є основною мовою, окремі хіти стають частиною молодіжної субкультури, а французька мова сприймається як модна, естетична і культурно приваблива (Aguirre, 2021: ст. 87-100).

Разом із тим варто зазначити, що популярна музика у Франції не є однорідним продуктом державної політики. Вона часто виконує критичну функцію, оскільки артисти використовують свої платформи для вираження протесту, боротьби з дискримінацією, захисту прав меншин. Зокрема,

французький хіп-хоп, що виник у бідних передмістях, став потужним голосом маргіналізованих спільнот, і водночас — джерелом транснаціонального впливу. Артисти як-от Kery James, Medine, Niska виводять соціальні проблеми Франції на світовий рівень, змушуючи міжнародну аудиторію замислюватися не лише над музикою, а й над суспільством, з якого вона виникає (Андерсон, Гілл, 2021: ст. 570).

Таким чином, французька популярна музика є не лише елементом масової культури, але й стратегічним ресурсом м'якої сили. Вона дозволяє Франції підтримувати культурну присутність у світі, зберігати мовну ідентичність, модернізувати імідж країни, інтегруватися у глобальні музичні потоки, не втрачаючи власного обличчя.

3.3. Вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.

Франція має довгу історію культурного впливу на світову арену, і музика відіграє центральну роль у формуванні цього іміджу. Французька музика не лише визначає національну ідентичність, але й має потужний вплив на глобальну культуру, сприяючи формуванню позитивного іміджу країни як культурної держави. Від класичної музики до сучасних музичних течій, Франція протягом століть залишається важливим центром музичної творчості, що зміцнює її роль у міжнародному культурному просторі. Музика стала важливим інструментом культурної дипломатії, використовуючи глобальну популярність, щоб не лише зберігати, але й пропагувати французьку мову, традиції та сучасні культурні цінності (Alaminos-Fernandez, 2021: ст. 242).

Французька музика почала активно поширювати свій вплив на світову культуру ще в епоху класики та романтизму. Одним із найбільш значущих напрямів був розвиток класичної музики, що стало фундаментом для

європейської музичної традиції. Відомі французькі композитори, такі як Клод Дебюсі, Каміль Сен-Санс, Еміль Жак-Далькроз, Жорж Бізе та багато інших, створили твори, що не лише увійшли до класичного музичного канону, а й сприяли розвитку європейської та світової музичної спадщини. Наприклад, Клод Дебюсі зі своїми інноваційними техніками імпресіоністської музики змінив світогляд багатьох композиторів і вивів музику на новий рівень емоційного вираження. Його твори, як-от "Clair de Lune", стали частиною світової музичної спадщини і надихали наступні покоління композиторів по всьому світу (Alaminos-Fernandez, 2020: ст. 102).

Французька музика також відіграла важливу роль у розвитку опери. Зокрема, опера Жоржа Бізе "Кармен" стала одним із найбільших досягнень світової оперної музики. Ця опера не тільки пропагує французьку культуру через свої тексти та музику, а й відкрила нові горизонти для оперного жанру, поєднуючи мелодику та драматизм, що стало основою для розвитку класичної опери в Європі та за її межами.

Одним із найбільш знакових жанрів французької музики є шансон, який справедливо можна вважати "візитною карткою" французької культури. Виконавці шансону, такі як Едіт Піаф, Шарль Азнавур, Жак Брель, Георгій Брассенс і Франс Галь, створювали пісні, які стали символами не лише французької музики, але й французької національної ідентичності. Це був жанр, який поєднував глибокий ліризм з розповідями про повсякденне життя, любов, втрати, радість та болі. Вони здобули величезну популярність не лише у Франції, а й за її межами, і стали символами елегантності, витонченості та емоційної глибини, які асоціюються з французьким способом життя (Савон, 2020: ст. 113).

Едіт Піаф, можливо, є найвідомішим представником жанру шансону. Її пісня "La Vie en Rose" стала не лише символом французької музики, а й культовим хітом, який був виконаний багатьма артистами світу. Ця пісня, а також інші її композиції, вивели французьку пісню на міжнародний рівень,

зробивши французьку мову привабливою і емоційною для слухачів у всьому світі. Крім того, такі артисти, як Шарль Азнавур, чії пісні досі популярні в багатьох країнах, зуміли зробити французький шансон універсальним і доступним для різних культур.

Цей жанр, зокрема, вплинув на розвиток пісенних культур у таких країнах, як Італія, Іспанія та Латинська Америка, де французька пісня стала основою для розвитку локальних музичних традицій, таких як італійська лірика або аргентинське танго.

У ХХ столітті Франція стала важливим осередком для джазу, що став глобальним культурним феноменом. Париж у міжвоєнний період став притулком для американських джазових музикантів, які втекли від расової дискримінації в США, і вони принесли нові звучання та стилі в музичне середовище Франції. Місто стало центром джазових імпресаріо, клубів та музичних подій, що стимулювало розвиток жанру не тільки в рамках французької культури, але й у контексті міжнародної музичної сцени.

Значний вплив на популяризацію французької музики в світі також справила електронна музика, особливо в 1990-х і 2000-х роках. Групи Daft Punk та Air стали культовими на світовій арені, і їхній успіх на міжнародних сценах сприяв зміцненню французької культури як інноваційної та прогресивної. Музика Daft Punk, яка поєднувала елементи техно, хіп-хопу та фанк, стала впізнаваною по всьому світу, а самі музиканти стали іконами сучасної електронної музики.

В останні десятиліття Франція продовжує активно впливати на світову культуру завдяки новим артистам. Один з найбільших сучасних феноменів — це бельгійський виконавець французького походження Stromae, чия музика поєднує елементи електронної музики та поп-культури. Його пісні, як "Alors On Danse" та "Papaoutai", отримали величезну популярність у всьому світі, і він став символом нового звучання франкомовної музики на глобальній сцені. Stromae не лише прославив французьку музику, але й сприяв поширенню

французької мови у глобальному медіапросторі, використовуючи соціальні теми, що резонують з міжнародною аудиторією.

Крім того, Франція стала важливим центром для таких виконавців, як Аya Nakamura, чия пісня "Djadja" стала хітом на платформах як-от YouTube і Spotify. Її популярність особливо зросла в країнах, де французька мова не є основною, що дозволяє Франції залишатися культурним впливовим центром навіть у глобалізованому світі. Французька поп-музика отримала нове життя завдяки таким виконавцям, які знаходять нові форми і способи комунікації через популярні музичні платформи.

Не можна недооцінювати роль французької музики як частини культурної дипломатії країни. Франція активно підтримує просування своїх культурних продуктів через такі інституції, як "Альянс Франсез" та Французький інститут, організовуючи концерти, фестивалі та музичні події по всьому світу. Французька музика виступає потужним інструментом в культурній дипломатії, дозволяючи країні зміцнювати свої міжнародні зв'язки, просувати французьку мову і культуру, а також створювати позитивний імідж Франції як культурної нації. Фестиваль Francofolies, який проводиться в багатьох містах світу, а також концерти таких великих музикантів, як David Guetta або Daft Punk, підтверджують важливість музики як частини державної культурної стратегії (Ткач, 2016: ст. 252).

Таким чином, французька музика не лише є важливою частиною національної ідентичності, але й активно формує імідж Франції на міжнародній арені як культурної держави, що сприймається як осередок інтелектуальної елегантності, творчості та інноваційності. Музика стала потужним інструментом культурної дипломатії, допомагаючи Франції зміцнювати свої позиції як глобального культурного лідера, який формує культурні тренди і впливає на світову музику через багатство своїх музичних традицій та сучасних інновацій.

IV. МУЗИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ «М'ЯКОЇ СИЛИ» УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПРИВЕРНЕННЯ УВАГИ ТА МОБІЛІЗАЦІЯ ПІДТРИМКИ

4.1. Музика як засіб вираження національної ідентичності та опору в умовах війни.

Упродовж історії людства музика не лише виконувала естетичну функцію, а й була потужним соціокультурним феноменом, здатним формувати ідентичності, згуртовувати спільноти, передавати культурну пам'ять та мобілізувати народи до спротиву. Особливо яскраво це проявляється в умовах збройних конфліктів, коли музика стає не лише відображенням колективних переживань, а й засобом боротьби за свободу, справедливість і право на існування. У сучасному світі, де війни набувають також інформаційно-культурного виміру, музика перетворюється на інструмент символічної оборони і навіть наступу. Саме тому аналіз музики як форми вираження національної ідентичності та спротиву є надзвичайно актуальним, зокрема в контексті повномасштабної війни Росії проти України.

Національна ідентичність є складним і багаторівневим конструктом, який формується через мову, традиції, історичну пам'ять, символіку та культурні практики. Музика виступає тут як один із ключових кодів — вона здатна передавати не лише емоції, а й історичні наративи, уявлення про героїзм, боротьбу, втрату і надію. В етномузикологічних дослідженнях неодноразово підкреслюється, що саме пісня здатна зберігати елементи колективної пам'яті навіть тоді, коли інші форми культурної спадщини зазнають утисків або знищення (Олійник, 2022).

Українська пісенна традиція має багатовікову історію як одного з головних носіїв національної ідентичності. Від козацьких дум до стрілецьких пісень, від народних колискових до сучасних рок-композицій — музика в

Україні завжди була не просто мистецтвом, а способом бути, говорити й виживати. Зокрема, у періоди імперських заборон української мови й культури, саме пісня часто ставала тим культурним кодом, що зберігав національне ядро. У радянський період офіційна цензура намагалася підпорядкувати музику ідеологічним канонам, однак навіть тоді існувала «тіньова» культурна лінія — авторські пісні, підпільні фольклорні колективи, рок-групи, що відтворювали інші, «неофіційні» сенси (Кузик, 2022).

Із початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року музичне поле України пережило різку трансформацію. Музика стала не просто мистецтвом, а живим щоденником війни. У ній — крик болю і гнів, пам'ять про загиблих і віра в майбутнє. Виникла нова хвиля музичного активізму, де митці почали створювати пісні як реакцію на воєнні події. При цьому спостерігається явище переосмислення як класичних народних мотивів, так і сучасної поп- та рок-культури.

Окремо варто згадати про феномен повернення до історичних пісень. Композиція «Ой у лузі червона калина» — українська стрілецька пісня часів Першої світової війни — отримала нове життя, коли її виконав Андрій Хливнюк із гурту «Бумбокс» на Софійській площі у Києві (Кузик, 2022). Відео швидко стало вірусним у соціальних мережах, а пісня — символом нескореності українців. Згодом її переспівав навіть легендарний гурт Pink Floyd, що додатково підкреслює силу музики як засобу глобального культурного опору.

Пісня «Стефанія» гурту Kalush Orchestra, яка перемогла на «Євробаченні-2022», стала не просто культурною подією, а політичною заявою. У ній поєдналися традиційний фольклор і сучасний хіп-хоп, що символізує злиття минулого й сучасного, спадкоємність і нову ідентичність, яка не піддається руйнуванню. Сама перемога на «Євробаченні» стала актом міжнародного визнання української культури в момент, коли українська держава захищала своє право на існування на полі бою (Кузик, 2022).

Окрім вираження болю, музика також виконує мобілізаційну функцію. Військові пісні, що виникають у самому середовищі захисників, слугують засобом підтримки морального духу. Часто ці пісні — аматорські, однак саме в їхній щирості й спонтанності проявляється глибокий зв'язок між особистим досвідом і колективною свідомістю. Військові, волонтери, переселенці — усі вони стають як слухачами, так і творцями музичного фронту.

Музика також є платформою для громадянського протесту. Вона часто використовується під час мітингів, акцій, флешмобів. Відомі українські артисти, такі як ONUKA, Dakh Daughters, Alyona Alyona, Жадан і Собаки, неодноразово виступали з творами, що містять критику авторитаризму, насильства та колоніалізму. У цьому контексті музика стає голосом громадянського суспільства, що здатне говорити в умовах, коли інші форми вираження обмежені або репресовані.

Невід'ємною частиною воєнної музики є її здатність працювати з травмою. Музика допомагає не лише артикулювати біль, а й його опрацьовувати. Багато сучасних композицій мають ліричний, медитативний або меморіальний характер. Вони звучать у військових госпіталях, у притулках, у залах прощання. Вони підтримують родини загиблих, розповідають про долі людей, чий імена, можливо, не прозвучать у новинах, але які назавжди залишаться в пам'яті своїх співгромадян (Гетьманчук, 2012).

Психологи стверджують, що музика здатна зменшувати симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР), допомагаючи людині знайти точки опори. У цьому сенсі музика стає ще одним фронтом — фронтом внутрішньої боротьби за цілісність і гідність.

Музика в умовах війни — це більше, ніж мистецтво. Це живий організм, що пульсує в унісон із подіями, з нацією, яка бореться за свою свободу. Вона фіксує історичний момент, надає сенс стражданню, консолідує суспільство, не дозволяє забути, чому триває боротьба. У ній — дух народу, його пам'ять і його майбутнє. Саме тому музика залишається одним із

наймогутніших інструментів національного спротиву і самоусвідомлення в часи війни (Медведева, 2020).

4.2. Використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки.

У сучасному глобалізованому світі популярна музика стала одним із найвпливовіших засобів комунікації між національними культурами. Її унікальність полягає в здатності транслювати емоційні меседжі, культурні коди та політичні заяви без потреби у прямому перекладі. Завдяки своїй масовій доступності, популярність музики здатна пробуджувати емпатію, формувати уявлення про країни й народи, а в умовах конфліктів — забезпечувати нові канали для трансляції правди про війну, опір і гідність. У випадку України, що перебуває в умовах широкомасштабної збройної агресії, популярна музика стала не лише способом міжнародної комунікації, а й механізмом культурного спротиву й утвердження національного голосу на глобальній сцені (Пересунько, 2018: ст. 367).

Популярна музика відіграє роль так званої "м'якої сили" — інструмента впливу, який діє через культуру, а не через політичний чи економічний тиск. Вона може викликати співчуття, розуміння, солідарність і бажання діяти. Зокрема, після початку повномасштабного вторгнення Росії, численні українські музиканти, серед яких Jamala, DOROFEEVA, Go_A, Dakh Daughters та інші, почали використовувати свої платформи не лише для мистецтва, а й для публічної комунікації з міжнародною аудиторією. Їхні пісні стали емоційними закликами до світу, розповідаючи через музику про зруйновані міста, знищені родини, про незламність та надію.

Показовим прикладом є виступ співачки Jamala на різних європейських сценах із піснею 1944, яка здобула перемогу на Євробаченні ще у 2016 році, але в 2022-2023 роках набула нового змісту. Пісня, присвячена депортації

кримськотатарського народу, у світлі сучасної окупації Криму та загроз для національних меншин, знову стала символічним зверненням до європейського суспільства. Її виступи стали актами публічної дипломатії, що мали сильнішу емоційну дію, ніж багато офіційних заяв (Гай-Нижник, 2013: ст. 266).

Соціальні мережі стали критично важливою платформою для глобального поширення української музики. Пісні, що з'являлися на TikTok, Instagram Reels та YouTube Shorts, часто ставали вірусними, перетворюючи невідомих авторів на глобально впізнаваних артистів. Цей новий тип культурної дипломатії, у якому контент створюється "знизу", дозволяє поширювати українські меседжі в обхід традиційних ЗМІ. Така музика, як правило, супроводжується відеорядом із фронту, кадрами зруйнованих міст або портретами захисників і захисниць України — це додає емоційної сили навіть простим композиціям (Філатова, 2021: ст. 53).

Одним із таких прикладів є пісня «Ворогів на ножі» гурту «Антитіла», яка активно поширювалася як у самій Україні, так і серед української діаспори. Мелодійність, простота меседжу та влучність лексики зробили її популярною навіть за межами україномовного простору. Подібні пісні стають частиною цифрової війни — протидії російській дезінформації, демонстрації стійкості українського духу та побудови міжнародної підтримки.

Ще одним ефективним засобом музичної комунікації стали колаборації українських виконавців із зарубіжними зірками. Така співпраця не лише відкриває доступ до нової аудиторії, але й слугує сигналом: Україна — це не лише об'єкт співчуття, а активний учасник глобального культурного обміну.

Коли Pink Floyd випустили композицію *Hey, Hey, Rise Up!* на основі вокалу Андрія Хливнюка, вони не просто проявили підтримку — вони інтегрували український пісенний код у свій бренд, що має десятки мільйонів слухачів у світі. Подібні кроскультурні проєкти мають потужну силу,

оскільки через них світ починає асоціювати Україну не лише з війною, а з мистецтвом, людяністю, боротьбою за цінності (Маслій, 2022).

Альбоми на підтримку України випускали також інші відомі музиканти: Imogen Heap, Bring Me the Horizon, Placebo та багато інших. Часто доходи від продажу таких композицій або стрімів ідуть на благодійні цілі — підтримку дітей, гуманітарні ініціативи, допомогу українським медикам чи біженцям.

Українська популярна музика також дедалі частіше звертається до національної традиції, переосмислюючи її в сучасному звучанні. Це — частина процесу деколонізації, під час якого артисти свідомо відмовляються від орієнтації на російськомовний ринок і натомість творять у діалозі з українським фольклором, європейськими жанрами та глобальними тенденціями. Гурти Go_A, ONUKA, YUKO, KAZKA експериментують із фольктронікою, етно-електронікою, інді-попом, зберігаючи при цьому глибоку етнічну основу своїх композицій (Гетьманчук, 2011).

Це особливо важливо в умовах інформаційної війни, коли ідентичність стає полем бою. Популярна музика, яка звучить сучасно, але не втрачає національного обличчя, стає найкращою відповіддю на імперський наратив, що намагається заперечити існування самобутньої української культури.

У період війни, коли країна перебуває в стані постійної загрози, не менш важливою за військову допомогу є підтримка міжнародної спільноти — політична, економічна, гуманітарна та культурна. Популярна музика в цьому контексті стає не просто мистецьким явищем, а стратегічним інструментом мобілізації міжнародної солідарності. Її сила — в емоційному впливі, широкому охопленні аудиторії та здатності формувати уявлення про події там, де офіційна дипломатія іноді не справляється (Семченко, 2012: ст. 269).

Міжнародні музичні події, такі як «Євробачення», Греммі, Гластонбері, Lollapalooza чи інші великі фестивалі, перетворилися на сцени, з яких звучить українська позиція. Наприклад, перемога Kalush Orchestra на Євробаченні-2022 мала потужне політичне забарвлення. Публічна заява з

сцени із закликом врятувати бійців з «Азовсталі» на той момент стала резонансною політичною подією - її цитували провідні світові ЗМІ, включно з The Guardian, BBC, CNN та Le Monde. За даними Європейської мовної спілки, пісня «Стефанія» після конкурсу потрапила до топ-чартів у понад 30 країнах, а відео виступу зібрало десятки мільйонів переглядів. Таким чином, емоційна музична композиція стала каналом актуального політичного звернення, яке почули мільйони людей (Мусієнко, 2013: ст. 280-283).

Публічна поява українських виконавців на глобальних сценах завжди супроводжується меседжами підтримки армії, біженців, постраждалих цивільних. Музика, поєднана з візуальним контентом — прапорами, відео зруйнованих міст, назвами Бучі, Ірпеня, Маріуполя — активує механізми емпатії в міжнародній аудиторії, з якою часто неможливо говорити через складні політичні терміни, але можливо — через емоції (Гай-Нижник, 2014: ст. 241).

Інший важливий напрям — це використання популярної музики для організації благодійних подій. З початку повномасштабного вторгнення було проведено сотні концертів на підтримку України у США, Канаді, Великій Британії, Польщі, Німеччині, Японії та інших країнах. Зокрема:

- Концерт “Save Ukraine” транслювався в десятках країн Європи, об'єднавши українських і зарубіжних зірок для збору коштів на гуманітарні потреби;
- “Ukraine: Answer the Call” на Amazon Music і YouTube — онлайн-концерт, який привернув увагу до України мільйонів слухачів;
- “Together with Ukraine” — міжнародний музичний альбом, створений за участі інді-музикантів з усього світу, весь прибуток з якого пішов на допомогу українським волонтерам.

Участь у таких проєктах беруть як відомі світові виконавці (наприклад, Ed Sheeran, Imagine Dragons, Coldplay), так і українські артисти, які водночас презентують автентичну культуру країни.

Механізм мобілізації міжнародної підтримки через музику ґрунтується на принципах емпатії, персоналізації й культурної ідентифікації. Пісні, що показують не лише війну, але й життя, любов, втрати й надію, викликають співпереживання, яке трансформується у дію: донати, участь у волонтерстві, лобіювання допомоги на політичному рівні. Так, після музичного виступу гурту Antytila на британському телебаченні, один із британських фондів зібрав рекордну суму для медичних потреб в Україні.

Іноземні слухачі часто сприймають пісню як більш “чесне” джерело інформації, ніж офіційні новини. Особливо, коли виконавець сам є безпосереднім учасником подій — як фронтмен Antytila Тарас Тополя, який служив у лавах ТРО й записував відеозвернення до світової спільноти просто з-під Бахмута (Гетьманчук, 2011).

Усе це створює атмосферу «присутності України» в міжнародному медіапросторі, не дозволяючи світові «втомитися» від війни. У довготривалій перспективі така постійна музична присутність зміцнює імідж України як суб'єкта, що бореться не лише за себе, а за універсальні цінності: свободу, гідність, життя.

4.3. Вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу.

У часи воєнного конфлікту культурні маркери стають не лише засобом внутрішньої самоідентифікації, а й важливим чинником зовнішньої репрезентації держави. Серед таких маркерів українська популярна музика посідає особливе місце. Її роль полягає не лише в естетичній трансляції національного досвіду, а й у формуванні іміджу України на міжнародній

арені — як країни, що не лише потерпає від агресії, а активно бореться за свободу, гідність і майбутнє. Через музику, яка все частіше звучить українською мовою, з елементами національного фольклору, з темами боротьби, любові до Батьківщини та прагнення до правди, Україна заявляє про себе як про суб'єкта, що гідно чинить опір і водночас залишається відкритим до світу (Турчин, 2012: ст. 119).

Сучасна популярна музика в Україні дедалі більше втрачає залежність від пострадянського простору та натомість орієнтується на західні аудиторії, обираючи самобутній шлях. Це формує нове уявлення про Україну як про культурно незалежну державу, яка не просто відкидає імперські впливи, а творить власний модерний наратив. Артисти нового покоління — alyona alyona, Go_A, Kalush Orchestra, ONUKA, Zbaraski, The HARDKISS, DOROFEEVA — репрезентують Україну як країну, що здатна поєднувати національну ідентичність із сучасними музичними трендами, не втрачаючи при цьому автентичності.

Це важливо в умовах інформаційної війни, де формування іміджу — не просто іміджеве завдання, а частина великої культурної боротьби. Завдяки музиці, яка демонструє високий рівень продакшену, сміливість у меседжах та щирість у виконанні, міжнародна аудиторія сприймає Україну як сильного, гідного союзника, як народ, що має не лише історію, але й яскраву сучасність (Гавриленко, 2013: ст. 526).

Музика стала важливою частиною документування війни — своєрідним аудіозаписом колективної пам'яті. У таких композиціях, як «Перемога» (Арсен Мірзоян), «Місто Марії» (Світлана Тарабарова), «Молюсь» (Skofka), «Коли закінчиться війна» (Pianoboy), зафіксовані не лише емоції, але й конкретні події, долі, меседжі. Через них міжнародна аудиторія дізнається про те, що саме відбувається в Україні не з сухих звітів, а через особисті історії, які легше зрозуміти та відчувати.

У такий спосіб українська музика формує образ країни не як жертви, а як свідомого суб'єкта історії, який здатен сам осмислювати свою травму, транслювати її світові та залишатися гідним у найтемніші часи.

Популярна музика також відіграє роль культурного мосту між Україною та Європою. Вихід українських виконавців на міжнародні сцени, участь у глобальних фестивалях, чартові позиції в Spotify, Apple Music, Shazam — усе це сприяє зміцненню іміджу України як частини європейського культурного простору. Артисти на кшталт Go_A або Kalush Orchestra, які поєднують фольклор із електронікою чи репом, стають «візитівками» української ідентичності для нових поколінь слухачів.

Така музика репрезентує Україну як країну, яка здатна бути сучасною, прогресивною і водночас зберігати культурну пам'ять. Саме ця якість — здатність зберігати традиції в модерному звучанні — є привабливою для західного слухача й асоціюється з культурною стійкістю.

Важливим аспектом впливу музики на імідж є її поява в міжнародних інформаційних середовищах. Коли Rolling Stone, The New York Times, NME, Billboard, BBC або France24 публікують матеріали про українську музику — вони розповідають не лише про виконавця, а й про контекст, у якому він творить. Артисти стають носіями образу країни, культурними послами, чий меседжі мають репутаційну вагу. Згадки про війну, рефлексії на тему національної ідентичності, заклики до миру — все це стає частиною глобального уявлення про Україну як країну, що бореться за свободу в усіх сенсах: політичному, фізичному, культурному, екзистенційному (Горбатенко, 2014: ст. 29).

У період глобальної кризи та воєнного конфлікту роль популярної музики як культурного і політичного інструменту набуває особливої значущості. Для України музика стала не лише способом самовираження, а й потужним засобом зовнішньої комунікації, мобілізації міжнародної підтримки та формування іміджу національної ідентичності в умовах війни.

Через пісні українські артисти мають можливість достукатися до глобальної аудиторії, розповідаючи свою правду, закликаючи до солідарності та підтримки, а також надаючи світу новий погляд на Україну — країну, яка не просто обороняється, а бореться за свої права, за свою свободу, за своє майбутнє.

Популярна музика, за своєю суттю, є емоційною дипломатією, що дозволяє створювати культурні мости між Україною та іншими країнами. Вона є своєрідною «візитівкою» країни на міжнародній арені, де кожен виступ, кожна пісня стають формою культурної опозиції і заявкою на національну незалежність. Це не просто звуки і тексти, а потужний інструмент формування світогляду міжнародної спільноти, сприйняття української культури через призму боротьби за свободу (Бікір, 2019).

Використання музики для мобілізації міжнародної підтримки є важливим етапом культурної дипломатії України. Відомі міжнародні благодійні проекти, концерти, онлайн-ініціативи, участь у значущих культурних подіях, таких як Євробачення, сприяють зміцненню солідарності з українським народом. Ці проекти дозволяють не тільки збирати кошти, але й створювати постійне культурне присутнє представлення України на міжнародній арені.

Музика стає таким собі голосом країни, який чується у всіх куточках світу. Вона надає кожному слухачеві шанс пережити моменти боротьби та стійкості українців, надає емоційну підтримку та закликає до конкретних дій — від фінансової допомоги до політичної підтримки на світовому рівні. Через це популярна музика України справді здатна сформувати у світової аудиторії образ країни, яка бореться за свою свободу і мирне майбутнє, не відмовляючись від своїх культурних коренів, але й активно рухаючись до нових горизонтів (Бікір, 2019: ст. 35-40).

Отже, українська популярна музика є не лише засобом культурного вираження, але й потужним інструментом, що формує імідж України як нації,

яка в умовах війни не лише захищає свою незалежність, але й активно працює над її культурною, політичною та економічною стабільністю в міжнародному контексті.

ВИСНОВКИ

Завдання, які були розглянуті в роботі:

- Охарактеризовано концепцію «м'якої сили», історію розвитку та сучасні інтерпретації.

Концепт «м'якої сили» був введений в академічний дискурс Джозефом Найем з Гарвардського університету, який на початку 1990-х років опублікував серію робіт з цієї теми. Цікаво зазначити, що крім його суто наукової діяльності, професор Най здобув значний досвід у ролі державного посадовця. Най підкреслював, що надмірна увага практиків до концепції «політичного реалізму», заснованої на «жорсткій силі» та її військових і фінансово-економічних аспектах, була тривалою. Визначаючи силу як здатність впливати на інших для досягнення бажаних результатів, він пояснив, що примус чи винагорода створюють «жорстку силу», тоді як привабливість формує «м'яку силу». На думку Ная, Сполучені Штати володіли незаперечною перевагою у сфері «м'якої сили», зважаючи на їхній міжнародний імідж як найдемократичнішої та найзаможнішої держави, символами якої стали поняття «країни вільних можливостей» разом із продукцією Голлівуду та молодіжною культурою. Ці фактори користувалися глобальною популярністю, значно перевершуючи те, що міг запропонувати Радянський Союз в умовах ідеологічного протистояння.

Джозеф Най у своїй книзі «Майбутнє влади» підкреслює, що концепція «м'якої сили» є насамперед дескриптивною, а не нормативною. За його словами, «м'яка сила», подібно до будь-якої іншої форми впливу, може застосовуватися як задля добра, так і задля шкоди. Як зазначає Най, наукове визначення цієї концепції в термінах описових характеристик підвищує її об'єктивність і наукову цінність, роблячи її більш привабливою. Однак, навіть при поверхневому аналізі, можна побачити, що в «м'якій силі» присутній і нормативний зміст.

- Досліджено музику в контексті «м'якої сили».

З погляду Ная, саме культура — як джерело ідей, смислів, символів — має особливе значення в просуванні м'якої сили, оскільки здатна формувати позитивний імідж держави, змінювати уявлення іноземної аудиторії та закладати основи довготривалих симпатій.

У цьому контексті музика виступає одним з найуніверсальніших і водночас найефективніших інструментів м'якої сили. Її здатність долати мовні, етнічні, релігійні бар'єри робить її унікальним каналом комунікації, що поєднує емоційне й естетичне сприйняття світу. Музика здатна не лише передавати культурні коди певного народу, а й створювати образ цієї культури у свідомості зовнішньої аудиторії. Як форма символічного капіталу, музика функціонує у сфері, де вплив здійснюється не прямо, а опосередковано — через емоції, естетику, символіку та інтерпретацію. Вона виконує роль культурного медіатора, що репрезентує ідентичність, цінності, історичну пам'ять і навіть політичну позицію держави або спільноти.

Існує кілька механізмів реалізації м'якої сили через музику. Один із них — створення музичного іміджу країни через підтримку національних виконавців, фестивалів та музичних брендів, які мають потенціал стати культурними амбасадорами. Ці артисти, свідомо чи несвідомо, репрезентують країну, її мову, традиції, сучасні тенденції та здобутки. Іншим важливим напрямом є участь у міжнародних музичних конкурсах (зокрема, таких як «Євробачення») або проведення власних масштабних заходів із залученням міжнародної спільноти. У таких випадках музика виконує не лише розважальну функцію, а й інструментальну — вона стає платформою для представлення країни світу, з можливістю посилення її позитивного іміджу.

- Розглянуто розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни.

Сучасна музична індустрія США складається з кількох основних сегментів: запису музики, концертної діяльності, музичного видавництва,

ліцензування, а також цифрових і стримінгових платформ. Звукозаписна індустрія, яка традиційно була основним джерелом доходів, на сьогодні зазнає серйозних змін через перехід до цифрових форматів. Водночас концертна діяльність стала одним з найважливіших джерел доходів для артистів, адже організація турів і живі виступи забезпечують значні фінансові надходження. Музичне видавництво охоплює ліцензування музики для використання у фільмах, рекламі, телешоу, а також роботу з авторськими правами.

Найбільшою трансформацією у сучасній індустрії є зростання стримінгових сервісів. З 2010 року їхня популярність різко зросла, що дозволило значно змінити модель монетизації музики. Водночас, хоча сервіси, такі як Spotify і Apple Music, створили нові можливості для слухачів, вони також поставили перед музикантами та компаніями нові виклики, пов'язані з розподілом доходів від публікацій на цих платформах.

Музична індустрія США є значущим сектором економіки країни, що щорічно генерує десятки мільярдів доларів доходу. За даними Американської асоціації звукозаписної індустрії, у 2022 році сумарний дохід від музичної індустрії США склав понад 15 мільярдів доларів, і більша частина цього доходу припала на цифрові технології — в основному через стримінгові платформи. Музична індустрія створює понад пів мільйона робочих місць, включаючи не лише музикантів, продюсерів, звукорежисерів, а й організаторів концертів, фахівців з маркетингу та розповсюдження.

Що стосується економічних ефектів, то музична індустрія має широкий вплив на інші сектори економіки. Наприклад, концерти і тури привертають туристів, забезпечуючи доходи для готельного, ресторанного та транспортного бізнесу. Витрати на концерти, фестивалі та інші музичні події мають значний мультиплікативний ефект, що стимулює розвиток місцевої економіки.

- Охарактеризовано використання популярної музики в політичних кампаніях США.

Значну роль у формуванні політичної ідентичності грають також зірки шоу-бізнесу. Їхня підтримка чи опозиція кандидату формує уявлення про «моральну вартість» тієї чи іншої кампанії. Артисти з великою фан-базою мають здатність мобілізувати прихильників, особливо молодь, як це було у випадку з Taylor Swift, яка вперше публічно підтримала Демократичну партію у 2018 році. Таке схвалення формує своєрідну «культурну ліцензію» на політичну участь, посилюючи залученість покоління Z.

Соціальні мережі значно підсилили роль музики в політичному процесі. Музичні кліпи, TikTok-челенджі та відео з мітингів із пісенним супроводом мають вірусний потенціал. Політична музика стає не лише супроводом до подій, а й контентом, який формує політичний ландшафт. Кампанії, які ефективно інтегрують музику в цифровий простір, здатні формувати сильнішу емоційну прихильність виборців.

Загалом, музика в політичному процесі не є декоративним елементом — вона виступає каналом формування ідентичностей, каналом передавання емоційного та символічного змісту. В умовах сучасної медіа-культури, вона стала одним із найефективніших інструментів впливу на електорат і розширення політичної участі.

- Досліджено вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США.

Хоча американська музика й домінує у глобальному інформаційному просторі, цей процес не позбавлений суперечностей. Її глобалізація часто критикується як форма неоколоніалізму, що призводить до маргіналізації локальних культурних продуктів. Наприклад, музиканти в Африці чи Азії часто змушені копіювати американські стилі, щоб стати комерційно успішними, що веде до знецінення традиційних форм музичного вираження.

З іншого боку, американська музика не обов'язково знищує місцеві культури — вона сприяє гібридизації. Так виникають жанри, як К-поп (південнокорейська музика, натхненна американською поп-естетикою), афробіт (поєднання африканського ритму з американським хіп-хопом) чи латиноамериканський трап. У таких випадках відбувається взаємодія культур, яка хоча й не завжди рівноправна, все ж не є односторонньою.

Американська популярна музика має виняткову здатність впливати на глобальні уявлення про саму Америку. Вона формує ідеали, транслює цінності, створює емоційні зв'язки з аудиторіями в усьому світі. Через музику США позиціонує себе як культурна супердержава — не лише виробляючи тренди, але й пропонуючи наративи, які впливають на ідентичність мільйонів людей. Попри критику, американська музика залишається одним із найпотужніших інструментів глобального впливу, що поєднує естетику, політику, економіку та ідеологію в єдину систему символічного панування.

- Розглянуто музику як складову французької національної ідентичності.

Формування національної ідентичності у Франції, як і в будь-якій іншій європейській країні, пов'язана з низкою культурних, мовних, історичних і символічних практик. Однією з найбільш потужних, емоційно навантажених і соціально значущих форм таких практик є музика. Від гімну «La Marseillaise», що став символом революційного духу, до сучасного французького хіп-хопу, музика у Франції не лише відображає національні процеси, а й активно їх формує. Музика виступає засобом комунікації ідеалів свободи, рівності, братерства, а також простором для полеміки щодо культурної автентичності, інтеграції та соціальної солідарності.

Франція має глибокі музичні традиції, які беруть початок у середньовічній церковній музиці. У XI-XIII століттях трубадури й трувери (поети-співаки) стали першими, хто використовував народну мову (лангдок,

лангфр). Їхня музика не лише передавала естетичну насолоду, але й формувала уявлення про французьку культурну спільність.

Французька революція стала переломним моментом у політичній музиці. Саме тоді була створена «La Marseillaise», яка швидко стала не лише військовим гімном, але й символом республіканської боротьби. У цьому контексті музика стала частиною політичної мобілізації — вона сприяла формуванню громадянської свідомості та відчуття приналежності до спільного проекту нації.

- Досліджено використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені.

Просування французької культури через музику має глибоке історичне коріння. Ще з XIX століття Франція формувала мережу культурних інституцій — таких як «Альянс Франсез» (Alliance française) та Французькі інститути — з метою поширення французької мови та мистецтва у світі. Важливе місце в цій системі від початку посідала музика, яка вважалася універсальним засобом комунікації. У XX столітті ця стратегія стала ще більш комплексною: разом із підтримкою класичної музики та опери Франція почала інвестувати в популярні жанри — шансон, поп-музику, електроніку, хіп-хоп — як інструменти нової культурної експансії. Це стало відповіддю на зростання впливу англоамериканської масової культури та спробою запропонувати альтернативну модель глобального культурного впливу, збережену в національному стилі.

Популярна музика, зокрема та, що виконується французькою мовою, стала ефективною формою презентації Франції як культурно відкритої, інтелектуально глибокої, політично активної та водночас інноваційної нації. У цьому контексті особливу роль відіграють окремі виконавці, які стали символами сучасної французької музичної сцени. Так, Stromae, хоч і є бельгійцем за походженням, вважається ключовим представником франкомовної поп-культури нового покоління. Його поєднання електронної

музики, текстів із соціальним підтекстом, танцювальної естетики та театральної експресії сприяло популяризації франкомовної музики серед мільйонів слухачів по всьому світу. Stromae став не лише прикладом комерційного успіху, а й культурним посланцем, який через музику транслює уявлення про Францію (та франкомовний світ загалом) як простір інтелектуальної творчості та соціального діалогу.

- Досліджено вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.

Франція має довгу історію культурного впливу на світову арену, і музика відіграє центральну роль у формуванні цього іміджу. Французька музика не лише визначає національну ідентичність, але й має потужний вплив на глобальну культуру, сприяючи формуванню позитивного іміджу країни як культурної держави. Від класичної музики до сучасних музичних течій, Франція протягом століть залишається важливим центром музичної творчості, що зміцнює її роль у міжнародному культурному просторі. Музика стала важливим інструментом культурної дипломатії, використовуючи глобальну популярність, щоб не лише зберігати, але й пропагувати французьку мову, традиції та сучасні культурні цінності.

Французька музика почала активно поширювати свій вплив на світову культуру ще в епоху класики та романтизму. Одним із найбільш значущих напрямів був розвиток класичної музики, що стало фундаментом для європейської музичної традиції. Відомі французькі композитори, такі як Клод Дебюсі, Каміль Сен-Санс, Еміль Жак-Далькроз, Жорж Бізе та багато інших, створили твори, що не лише увійшли до класичного музичного канону, а й сприяли розвитку європейської та світової музичної спадщини. Наприклад, Клод Дебюсі зі своїми інноваційними техніками імпресіоністської музики змінив світогляд багатьох композиторів і вивів музику на новий рівень емоційного вираження. Його твори, як-от "Clair de Lune", стали частиною

світової музичної спадщини і надихали наступні покоління композиторів по всьому світу.

Французька музика також відіграла важливу роль у розвитку опери. Зокрема, опера Жоржа Бізе "Кармен" стала одним із найбільших досягнень світової оперної музики. Ця опера не тільки пропагує французьку культуру через свої тексти та музику, а й відкрила нові горизонти для оперного жанру, поєднуючи мелодику та драматизм, що стало основою для розвитку класичної опери в Європі та за її межами.

Одним із найбільш знакових жанрів французької музики є шансон, який справедливо можна вважати "візитною карткою" французької культури. Виконавці шансону, такі як Едіт Піаф, Шарль Азнавур, Жак Брель, Георгій Брассенс і Франс Галь, створювали пісні, які стали символами не лише французької музики, але й французької національної ідентичності. Це був жанр, який поєднував глибокий ліризм з розповідями про повсякденне життя, любов, втрати, радість та болі. Вони здобули величезну популярність не лише у Франції, а й за її межами, і стали символами елегантності, витонченості та емоційної глибини, які асоціюються з французьким способом життя.

- Розглянуто використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки.

Упродовж історії людства музика не лише виконувала естетичну функцію, а й була потужним соціокультурним феноменом, здатним формувати ідентичності, згуртовувати спільноти, передавати культурну пам'ять та мобілізувати народи до спротиву. Особливо яскраво це проявляється в умовах збройних конфліктів, коли музика стає не лише відображенням колективних переживань, а й засобом боротьби за свободу, справедливість і право на існування. У сучасному світі, де війни набувають також інформаційно-культурного виміру, музика перетворюється на інструмент символічної оборони і навіть наступу. Саме тому аналіз музики як

форми вираження національної ідентичності та спротиву є надзвичайно актуальним, зокрема в контексті повномасштабної війни Росії проти України.

Національна ідентичність є складним і багаторівневим конструктом, який формується через мову, традиції, історичну пам'ять, символіку та культурні практики. Музика виступає тут як один із ключових кодів — вона здатна передавати не лише емоції, а й історичні наративи, уявлення про героїзм, боротьбу, втрату і надію. В етномузикологічних дослідженнях неодноразово підкреслюється, що саме пісня здатна зберігати елементи колективної пам'яті навіть тоді, коли інші форми культурної спадщини зазнають утисків або знищення.

Українська пісенна традиція має багатовікову історію як одного з головних носіїв національної ідентичності. Від козацьких дум до стрілецьких пісень, від народних колискових до сучасних рок-композицій — музика в Україні завжди була не просто мистецтвом, а способом бути, говорити й виживати. Зокрема, у періоди імперських заборон української мови й культури, саме пісня часто ставала тим культурним кодом, що зберігав національне ядро. У радянський період офіційна цензура намагалася підпорядкувати музику ідеологічним канонам, однак навіть тоді існувала «тіньова» культурна лінія — авторські пісні, підпільні фольклорні колективи, рок-групи, що відтворювали інші, «неофіційні» сенси.

- Охарактеризовано вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу.

У період глобальної кризи та воєнного конфлікту роль популярної музики як культурного і політичного інструменту набуває особливої значущості. Для України музика стала не лише способом самовираження, а й потужним засобом зовнішньої комунікації, мобілізації міжнародної підтримки та формування іміджу національної ідентичності в умовах війни. Через пісні українські артисти мають можливість достукатися до глобальної аудиторії, розповідаючи свою правду, закликаючи до солідарності та

підтримки, а також надаючи світу новий погляд на Україну — країну, яка не просто обороняється, а бореться за свої права, за свою свободу, за своє майбутнє.

Популярна музика, за своєю суттю, є емоційною дипломатією, що дозволяє створювати культурні мости між Україною та іншими країнами. Вона є своєрідною «візитівкою» країни на міжнародній арені, де кожен виступ, кожна пісня стають формою культурної опозиції і заявкою на національну незалежність. Це не просто звуки і тексти, а потужний інструмент формування світогляду міжнародної спільноти, сприйняття української культури через призму боротьби за свободу.

Використання музики для мобілізації міжнародної підтримки є важливим етапом культурної дипломатії України. Відомі міжнародні благодійні проекти, концерти, онлайн-ініціативи, участь у значущих культурних подіях, таких як Євробачення, сприяють зміцненню солідарності з українським народом. Ці проекти дозволяють не тільки збирати кошти, але й створювати постійне культурне присутнє представлення України на міжнародній арені.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бікір, К. 2019. «М'яка сила» як дієвий інструмент формування іміджевої політики України. Регіональні студії, № 19. С. 35–40. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2019.19.6>
2. Вільчинська І., Биркович Т. Геополітика: еволюція ідей у контексті збереження мирних взаємовідносин між державами. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2022. №9. С. 7–19.
3. Гавриленко, І. 2013. «М'яка сила» в зовнішній політиці України. Політологічний вісник. Вип. 69. С. 522–530.
4. Гай-Нижник, П. 2014. Українознавство як чинник концепту «м'яка сила» і системи національної безпеки. Українознавчий альманах. Вип. 16. С. 234–241.
5. Гай-Нижник, П. & Чупрій Л. 2013. Культура як основа «м'якої сили» України в контексті підвищення її зовнішньополітичного авторитету. Гілея. Вип. 79. № 12. С. 266–269.
6. Гетьманчук, А. та ін. 2011. «М'яка сила» України в регіоні: інструмент ефективної зовнішньої політики. Київ: Інститут світової політики.
7. Гетьманчук, А. & Пилявець, О. & Солодкий, С. 2012. Три сценарії розвитку Україна–ЄС після виборів: вплив виборчих перегонів на «м'яку силу» України. Київ: Інститут світової політики.
8. Горбатенко, В. 2014. «М'яка сила» як основа сучасної геополітичної стратегії. *Studia politologica Ucraino-Polona*. Вип. 4. С. 27–31.
9. Капітоненко М. Силовий фактор у міжнародних відносинах: парадигми, теорії, концепції. Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка :Міжнародні відносини.2006. № 33/34. С. 13-18.

10. Корнійчук Ю. Культура як м'яка сила в концепції зовнішніх відносин Джозефа Ная. Культурологічний альманах. 2017 Вип.5. С. 55–58.
11. Кузик В. Алгоритми конструювання символічної образності пісні «Ой у лузі червона калина». Інтернет-журнал «Музика». 2022. 8 серп. URL : http://mus.art.co.ua/alhorytmy-konstruiuvannia-symvolichnoi-obraznosti-pisni-oy-u-luzi-chervona-kalyna/?fbclid=IwAR0cuqu2Pt4oz_tkWfdqKfB6z4tE7wfHmvoLZUbvUkI9VPOkngKGvcplfAI.
12. Кузик В. Алгоритми секретів хіта «Стефанія». Інтернет-журнал «Музика». 2022. 12 черв. URL : <http://mus.art.co.ua/alhorytmy-sekretiv-khita-stefaniia/>.
13. Кузик В. М'яка сила музики: український контекст / Інтерв'ю вела Сніжана Мазуренко. Прес-служба НАН України. 2022. 8 серп. URL : <https://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=9425>.
14. Луценко А. В. "М'яка сила" в сучасній геополітиці: монографія. Київ, 2011. 216 с.
15. Маслій М. Степан Чарнецький – автор другого, неофіційного гімну українців «Ой у лузі червона калина...». URL : https://www.facebook.com/messenger_file/?attachment_id=1015426669141399&message_id=mid.%24cAAAABHkMKmaIs3ccEWCgjHSYXcFR&thread_id=100000487156496
16. Медведєва, Г. 2020. «М'яка сила» України в регіоні. Що змінилось за президентства Володимира Зеленського? Кейси Білорусі, Грузії, Молдови, Казахстану та Росії: дискусійна записка. Київ: Нова Європа.
17. Мусієнко, І. 2013. Етнічний лобізм як інструмент нарощування «м'якої сили» України. Гілея. Вип. 77. С. 280–283.

18. Нікулішин Н. Основні підходи до розкриття змісту поняття «м'яка сила» у сучасній вітчизняній науці. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Вип. 26. С. 32-37.
19. Олійник Л. Український тиждень в Оксфорді під знаком Валентина Сильвестрова. Інтернет журнал «Музика». 2022. 11 жовт. URL : <http://mus.art.co.ua/ukrainskyu-tyzhden-v-oxfordi-pid-znakom-valentyn-a-sylvestrova/>.
20. Ошитко О. Сучасні тенденції міжкультурного співробітництва в Європі. Віче. URL: <http://www.viche.info/journal/2519/>
21. Савон, К. 2020. Вплив політики «м'якої сили» на імідж держави. Актуальні проблеми політики. Вип. 66. 112–117. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i66.715>
22. Світовий триумф «Щедрика»: 100 років культурної дипломатії України / концепція, текст, упорядкування документів Т. Пересунько. Київ : АртЕк, 2018. 367 с.
23. Семченко О. М'яка сила держави як потенціал іміджу України. Політичний менеджмент. 2012. № 4–5. С. 265–272.
24. Слісаренко, І. 2008. Теорія і практика «м'якої сили» в міжнародних відносинах. Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації, № 1–2. [Online]. Available at: <http://surl.li/omad>
25. Ткач О., Ткач А. М'яка сила як інструмент непрямого управління міжнародними процесами. Американська історія та політика. 2016. № 2. С. 252–259.
26. Турчин, Я. 2012. «М'яка сила» України в Польщі: особливості та механізми реалізації. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. наук. пр. Львів. Вип. 24. С. 119–125.
27. Філатова, О. 2021. Культурна дипломатія України: досвід, проблеми та перспективи. Вісник Харківського національного університету

- імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології», Вип. 40. С. 50–57.
<https://doi.org/10.26565/2220-8089-2021-40-06>
28. Чернявська Л. Н. Міжнародні неурядові організації у світовій політиці: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 215 с.
29. Чугаєв, О. 2017. Глобальні виміри економічної сили країни: монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет».
30. Aguirre, D. Música y política: Las canciones de campañas electorales 2019 como discursos de circulación social en la Provincia del Chaco, Argentina [Music and politics: The songs of electoral campaigns 2019 as discourses of social circulation in the Province of Chaco, Argentina]. *Ñeatá*, 2, 2021. 87–100.
31. Alaminos-Fernández, A. F. Música y lenguaje en las elecciones generales de 2019 en España [Music and language in the 2019 general election in Spain]. *Sphera Publica*, 2(20), 2020. 96–115.
32. Alaminos-Fernández, A. F. La música popular en las elecciones generales de 2019 en España [Popular music in the 2019 general election in Spain]. *Doxa Comunicación*, 32(1), 2021. 225–249. <https://doi.org/10.31921/doxacom.n32a11>
33. Anderson, I., Gil, S., Gibson, C., Wolf, S., Shapiro, W., Semerci, O., & Greenberg, D. M. “Just the way you are”: Linking music listening on Spotify and personality. *Social Psychological and Personality Science*, 12(4), 2021. 561–572.
34. Barrett, F. S., Grimm, K. J., Robins, R. W., Wildschut, T., Sedikides, C., & Janata, P. Music-evoked nostalgia: Affect, memory, and personality. *Emotion*, 2010. 10(3), 390–403. <https://doi.org/10.1037/a0019006>
35. Baum, M. A., & Jamison, A. S. Soft news and the four Oprah effects. In L. Jacobs & R. Shapiro (Eds.), *Oxford handbook of American public opinion and the media*. 2011. (p. 121–137). Oxford University Press.

36. Bikir, K. (2019). "Miaka syla" yak diievyi instrument formuvannia imidzhevoi polityky Ukrainy [Soft power as an Effective Tool for Forming the Image Policy of Ukraine]. *Rehionalni studii – Regional studios*, 19, 35–40. doi: 10.32782/2663-6170/2019.19.6 [in Ukrainian]
37. Blankenship, C., & Renard, S. Pop songs on political platforms. *Journal of Popular Music Studies*, 29(3), 2017.
38. Bu, L. Educational Exchange and Cultural Diplomacy in the Cold War // *Journal of American Studies*, 1999, Vol. 33, No. 3, Part 1: Women in America. Cambridge University Press. P. 393.
39. Bull, H. Civilian Power Europe: a Contradiction in Terms // *Journal of Common Market Studies*, 1982, Vol. 21, No. 1-2, p. 149.
40. Cooper, R. K. International In flux / Portfolio.com, 18 January 2010. URL:
<http://www.portfolio.com/businessnews/2010/01/18/american-colleges-and-universities-are-destination-of-choice-for-ambitious-international-students/index.html>
41. Cooper, Ramo J. The Beijing Consensus. London, England: Foreign Policy Center, 2004. P. 19-20.
42. Cull N.J. The Future Of American Cultural Diplomacy. University of South California. URL:
http://uscpublicdiplomacy.org/index.php/newswire/cpdblog_detail/the_future_of_american_cultural_diplomacy
43. CSIS Commission on Smart Power: a smarter, more secure America. URL:
http://csis.org/files/media/csis/pubs/071106_csissmartpowerreport.pdf
44. McGill, Peterson P. Diplomacy and Education: A Changing Global Landscape // *International Higher Education*, 2014, No. 75, pp. 2-3.
45. Milton C. Cummings. Cultural diplomacy and the United States Government: a Survey. Center for its Arts and Culture, 2003. P. 1.

46. Min-Hua Huang. Follow the Leader? Soft Power of China and the US Compared // China's Rise: Assessing Views from East Asian and the United States. 2013. P. 11.
47. Mitchell, T. (ed.), Global Noise: Rap and Hip-Hop Outside the USA (Middletown, CT: Wesleyan University Press, 2001).
48. Miyakawa, F. M., Five Percenter Rap: God Hop's Music, Message, and Black Muslim Mission (Indianapolis, IN: Indiana University Press, 2005).
49. Monod, D., Settling Scores: German Music, Denazification, and the Americans, 1945–1953 (Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 2005).
50. Nye J. S. (Jnr) Soft Power: The Means to Success in World Politics. Public Affairs; First Edition, 2005. 191 p.
51. Nye J. S. (Jnr) The Future of Power. New York: Public Affairs, 2011. 320 p.
52. Nye J. S. (Jnr), Keohane R. Power & Interdependence (Longman Classics in Political Science). Pearson; 4a edición, 2011. 368 p.
53. Nye J. S. Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power. Basic Books, 1990. 307 p.
54. Nye J. The Meaning of Soft Power. TEDGlobal 2010 Conference. URL: https://www.ted.com/talks/joseph_nye_on_global_power_shifts?
55. Nye J. S. The Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone. New York: Oxford University Press, 2003. 240 p.
56. Nye J. Think Again: soft power. Foreign Policy. 2006. № 4. P. 9–27. URL: <http://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power>
57. Poiger U. Beyond "Modernization" and "Colonization". Diplomatic History. 1999. Vol. 23, No 1. P. 45-55

58. Powell, C. Statement on International Education Week 2001. U.S. Department of State, November 2001. URL:
<http://www.state.gov/secretary/rm/2001/4462.htm>
59. Reinalda, B.; Kulesza, E. The Bologna Process – Harmonizing Europe’s Higher Education. Barbara Budrich Publishers. 1st edition. 2005. 248 p.
60. Ronning, H. How much Soft Power Does China Have in Africa? / China and Africa Media, Communications and Public Diplomacy, 2014. P. 10
61. Speech of the HR/VP Federica Mogherini at the Culture Forum in Brussels URL:
http://eeas.europa.eu/statements/eas/2016/160420_03_en.htm.
62. Tenscher, Jens (Hg.), Viehrig H. Politics and Communication in International Relations. Berlin: Lit, 2007. 233 p.

ДОДАТКИ

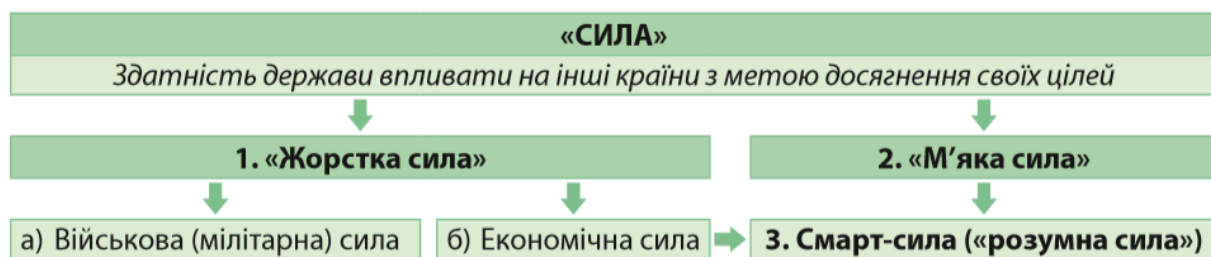

Рисунок 1.1 - Різновиди сили.

АНОТАЦІЯ

Сівак Д.О. Культура і політика: популярна музика як засіб “м’якої сили” (бакалаврська робота). Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. 86 с. (рукопис)

У роботі досліджується як популярна музика може виступати інструментом культурного впливу на міжнародній арені. Основна увага приділена поняттю м’якої сили та тому, як вона проявляється через музику в політичних і соціокультурних процесах. На прикладах США, Франції та України аналізується, як музичні продукти впливають на формування національного іміджу та здатні впливати на міжнародну громадську думку. У роботі простежується взаємозв’язок культури й політики в умовах глобалізації, коли саме культурні форми, зокрема музика, набувають дипломатичного значення. У результатах дослідження при написанні роботи також звертається увага на роль музики в часи кризи та війни, коли вона стає голосом ідентичності та інструментом єднання.

Ключові слова: популярна музика, м’яка сила, культура, політика, глобалізація.

ANNOTATION

Sivak D.O. Culture and Politics: Popular Music as a Tool of Soft Power (Bachelor's work). Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2025. 86 p. (manuscript)

This study examines how popular music functions as a means of cultural influence in the realm of international relations. The concept of soft power is central to the analysis, with a focus on how music can shape political narratives and public perception across borders. Through case studies of the United States, France, and Ukraine, the research highlights the ways in which music contributes to national image-building and serves as a channel for cultural communication. The work explores how music can take on political meaning, especially in times of social tension or armed conflict, and become a unifying force tied to identity and resistance. Special attention is given to the globalized context, where culture and politics are increasingly interwoven.

Key words: popular music, soft power, culture, politics, globalization

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу бакалавра
4-го курсу групи здобувачка вищої освіти 4-го курсу з.ф.и., групи ОПЗ-
41

Спеціальності 052 Політологія ОПП «Політичні технології та аналіз
політики» ОПП «Політичні технології та аналіз політики»
філософського факультету Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Сівак Дар'ї Олексіївни

на тему: «Культура і політика: популярна музика як засіб «м'якої сили»»

Кваліфікаційна робота Сівак Д.О. присвячена концепції «м'якої сили», історії її розвитку та сучасним інтерпретаціям музики в межах цієї концепції. Слушно підкреслено, що у зв'язку зі збільшенням впливу «м'якої» сили в міжнародних відносинах світові держави роблять акцент на зміцненні ролі «м'якої» сили.

Розглянуто розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни, вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США. А також розглянуто музику як складову французької національної ідентичності і використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені, вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави. Розглянуто використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки. вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу. Використання музики для мобілізації міжнародної підтримки є важливим етапом культурної дипломатії України. Відомі міжнародні благодійні проекти, концерти, онлайн-ініціативи, участь у значущих культурних подіях, таких як Євробачення, сприяють зміцненню солідарності з українським народом. Ці проекти дозволяють не тільки

збирати кошти, але й створювати постійне культурне присутнє представлення України на міжнародній арені.

На наш погляд, варто було б проаналізувати взаємозв'язок між правами людини та національним суверенітетом, ролі «м'якої сили» в умовах агресії та військових дій. Історичні приклади значно поглибили б дослідження. Втім, ці зауваження є рекомендаційними і не впливають на оцінювання роботи бакалавра.

Робота є комплексним самостійним дослідженням, добре структурована. Під час виконання кваліфікаційної роботи автор показав достатній рівень підготовки та знань з обраної теми, вміння самостійно аналізувати та систематизувати матеріал, робити висновки та узагальнення. У цілому, кваліфікаційна робота бакалавра Сівак Дар'ї Олексіївни «Культура і політика: популярна музика як засіб "м'якої сили"» за всіма формальними та змістовими критеріями відповідає встановленим вимогам і заслуговує на оцінку «відмінно» (90 балів за 100-бальною шкалою). Її автор, Сівак Дар'я Олексіївна, гідна присвоєння кваліфікації бакалавра зі спеціальності 052 «Політологія» (ОПП «Політичні технології та аналіз політики»).

Науковий керівник:

д. політ. н., доцент, професор

кафедри політології

Харківського національного університету

університету імені В. Н. Каразіна

М.В.Шаповаленко

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

4-го курсу групи здобувачка вищої освіти 4-го курсу з.ф.н., групи ОПз-41

Спеціальності 052 Політологія ОПП «Політичні технології та аналіз політики» ОПП «Політичні технології та аналіз політики» філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Сівак Дар'ї Олексіївни

на тему: «Культура і політика: популярна музика як засіб "м'якої сили"»

Кваліфікаційна робота Сівак Д.О. присвячена концепції «м'якої сили», історії розвитку та сучасним інтерпретаціям музики в контексті «м'якої сили».

Розглянуто розвиток музичної індустрії США та її вплив на економіку країни, вплив американської популярної музики на світову культуру та формування іміджу США. Крім американської музичної індустрії розглянуто музику як складову французької національної ідентичності і використання популярної музики для просування французької культури на міжнародній арені, вплив французької музики на світову культуру та формування іміджу Франції як культурної держави.

В кваліфікаційній роботі розглянуто використання популярної музики для комунікації зі світом та мобілізації міжнародної підтримки, вплив української популярної музики на формування іміджу України як країни, що бореться за свою свободу. Авторка слушно підкреслює, що використання музики для мобілізації міжнародної підтримки є важливим етапом культурної дипломатії України. Відомі міжнародні благодійні проекти, концерти, онлайн-ініціативи, участь у значущих культурних подіях, таких як Євробачення, сприяють зміцненню солідарності з українським народом. Ці проекти дозволяють не тільки збирати кошти, але й створювати постійне культурне присутнє представлення України на міжнародній арені.

Робота є комплексним самостійним дослідженням, добре структурована. Під час виконання кваліфікаційної роботи автор показав достатній рівень підготовки та знань з обраної теми, вміння самостійно аналізувати та систематизувати матеріал, робити висновки та узагальнення. Рекомендовано до захисту.

Рецензент:

Доктор історичних наук, професор,
професор кафедри світової політики,
дипломатії та туристичного бізнесу
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Сергій Лиман